No. 43. Donderdag 27 October 1921. 21ste Jaargang.

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574; in Nederlandsch-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Uit de Oude Doos.

Het bladeren in de oude, reeds lang verdwenen Indische jaarboekjes en tijdschriften — *Lakschmi, Bianglala, Warnasarie, N.-I. Muzenalmanak, Indisch Magazijn*, e.a. — loont vaak de moeite, voornamelijk terwille van den blik dien ze gunnen op de vroegere toestanden en menschen in Ned.-Indië. Ze zijn als die *Olle Kamellen* van den Duitschen volksschrijver (Fritz Reuter), waaruit als 't ware nog een zwakke geur opstijgt van de bloemen, die vroeger tusschen de bladen bewaard werden, van verdroogde *tjempaka* en kleurloos geworden *kenanga*.

Niet zelden vindt men er het openbaar en het huiselijk leven van vorige Europeesche geslachten in Indië ter sprake gebracht. En ook de oude Indische couranten — hoevelen, of liever hoe weinigen, zijn er bewaard gebleven? — zouden in dit opzicht den navorscher tot kostbare bronnen kunnen dienen. Met name de *Java Government Gazette*, die tijdens het Engelsche tusschenbestuur te Batavia werd uitgegeven en die, ten spijt van den officieelen titel, zoo menige proeve van Britschen humor bewaart. Tusschen veel wat eenzijdig, onbelangrijk of heelemaal niet waar was, vond men ook lezenswaardige bijzonderheden op hetgeen Alphonse Karr den inhoud noemde van „le quatrième page des carrés de papier". Reeds de advertentiën waren leerzaam; advertentiën van allerlei soort, behalve huwelijksadvertentiën. Er kwamen, naar 't schijnt, in Indië geen huwelijken door de krant in de wereld; de *hij* en de *zij* vonden elkander wel buiten bemoeienis van die „quatrième page". Daarentegen waren niet zeldzaam (en hierin gelijkt het nieuwere Indië nog alleszins het oudere) de vonnissen van echtscheiding, terwijl mede voorkwamen de waarschuwingen van mannen om aan hunne spilzieke, dobbelende of gedeserteerde vrouwen geen krediet te verleenen. 'n Enkele maal vond men ook eene bekendmaking over een huwelijk, dat *niet* tot stand was gekomen, n.l. in het geval dat daarover zulke „eerroovende en faamsmettende" geruchten in omloop waren gekomen, dat een der partijen zich gedrongen gevoelde die in het openbaar te weerspreken. Zoo verscheen in de *Bataviasche Courant* van 4 Juli 1818 de advertentie:

„Gehoord hebbende dat verscheiden mijne eer benadelende gerugte in omloop zijn ten opzigte van het met mevr. de wed. v. L. en mij ophanden geweest zijnde huwelijk, zoo houde ik mij verpligt de redenen van het niet voltrekken van hetzelve bekend te maken, dewelke zijn:

„Dat mevr. v. L., na mij het jawoord gegeven te hebben in tegenwoordigheid van twee getuigen, dewelke zij daartoe verzocht had, en genoegzaam informatie naar mijn persoon, gedrag en voorige situatie bij verscheiden zeer respectable menschen gedaan te hebben, nader ingezien heeft, dat het beter voor haar zoude zijn eenen jongen man te trouwen, die een aanzienlijke post bekleedt of wat in de waereld heeft (volgens haar eigenhandig

briefje). Indien ik deze hoedanigheden bezeten had, zoude ik niet aan dit huwelijk gedacht hebben."

Omtrent de hierbij betrokken partijen behoefde niemand in het onzekere te verkeeren; zij waren met naam en toenaam vermeld. Of de dame, die aldus de drijfveeren tot hare frontverandering openlijk zag tentoongesteld, daardoor ook den tweeden, den reserve-pretendent verloor, blijkt niet. Zij bakte met twee pannen — maar ook de steller der advertentie plaatste zich in geen voordeelig licht. Hij gaf vrij duidelijk te kennen, dat ook hij van het huwelijk eene speculatie had gemaakt, dat hij zijne eieren wel beter ter markt had kunnen brengen dan bij de weduwe v. L., ware hij jonger en rijker geweest. Doch die gevolgtrekking scheen hij er voor over te hebben. De advertentie had echter nog een ander gevolg, dat hem moest tegenvallen. Ze verschafte n.l. aan een luimigen Semaranger de stof voor een hekelvers, dat in een hedendaagsche *Huwelijksbode* of *Matrimonial News* op z'n plaats zou zijn geweest. De dichter, wiens naamloosheid hem onbereikbaar maakte voor de represailles van de weduwe en haren afgedankten minnaar, schertste op rijm aldus:

Mevrouw van L., die weet het wel,
Het huwlijk is geen kinderspel,
Men dient toch te overwegen;
Want als men eenmaal is getrouwd,
De vrijheid, meerder waard dan goud,
Wordt dan niet weer herkregen.

Een *jong* man met een vetten post,
Een zoet kap'taal, hetgeen den kost
Min moeylijk doet verwerven,
Zijn zaken daar toch elk naar haakt
Want als men enkel liefde smaakt,
Men zou van honger sterven.

'k Herzeg, schoon 't klinkt onaangenaam,
De minnaar schijnt mij onbekwaam.
Te arm, te hoog van jaren!
Vraagt gij, hoe duivel weet gij dat?
Wel, in het Javasch tijdingblad
Gaat hij het zelf verklaren.

't Getuignis, dat die heer daar geeft,
Is toch voor beiden onbeleefd,
Doch doet met grond vermoeden
Dat onze vriend zich had gespitst
Op iets ('t geen hij helaas nu mist)
Waarvan hij zich kon voeden.

't Was raar, zoo dit de mode wierd;
De krant was weeklijks dan versierd
Met nieuws, 't geen elk moet lijken.
Maar mooglijk toomde men zich in,
Want ieder heeft toch nog geen zin,
Als 't beeld der hopelooze min,
Dus in de krant te prijken.

Een ander onderwerp, waarop die oude couranten en tijdschriften meermalen het licht lieten vallen, waren de gouvernementeele geldverspillingen, in een tijd waarin het „*penny wise and pound foolish*" de Indische regeering als 't ware op het voorhoofd stond geschreven.

Zoo men nog alleen onverstand, en geen kwade trouw, wilde aannemen bij het bouwen van kostbare, maar nuttelooze militaire versterkingen, of bij de proefnemingen met honderd-en-één verschillende cultuurgewassen, erger was de schade aan 's lands kas door de wederrechtelijke bevoordeeling van sommige Indische mandarijnen. In de oude jaargangen van het (ook reeds gestaakte) *Tijdschrift voor Ned.-Indië* vindt men daarvan sprekende voorbeelden. Zoo werd in 1851 voor den post van vice-president van den Raad van Indië, nadat die maandenlang vacant was geweest, benoemd het

Feuilleton.

Indië

In den spiegel van den Oceaan.

Beeld van Rust, Lijn en Kleur
door P. J. ZÜRCHER Jr.

VIII.

O, Licht, waarvoor al aardsche lichten duiken,
En 't licht des hemels zelf als schemer kwijnt,
O, laat genadiglijk in stilte ontluiken
Uw lied vol licht, dat door al tijden schijnt!......
W. Kloos, Verzen.

Somwijlen regent het vele dagen en nachten onverpoosd, met verwoede bitterheid voort. Dan stroomt het hemelwater loodrecht neder, als een gordijn van water, waarachter alles schuil gaat, in berusting, wijl de Schepper het zoo wil. Als Hij spreekt, zwijgen wij.

Zoo is het in het gebergte, waar talrijke cultures worden beoefend. Het is een periode van droefheid der natuur, die tot medelijden stemt jegens den planter en het desavolk, die, in het belang van het gewas, er op uit moeten. Dit medelijden vragen zij echter niet, alléén wij, buitenstaanders, die wel eens in den regentijd op een onderneming „afzakken", *voelen* dat voor hen, doch het is geheel misplaatst, want de planter voelt het niet. Hij tijgt aan den arbeid, even goed als bij droog weder en warmen zonneschijn. Des morgens reeds vroeg gaat hij — goed uitgerust — de tuinen in, die dan zoo eenzaam, zoo troosteloos verlaten, in hun eentonigen regelmaat, op de ruime berghellingen — geheel van de bewoonde wereld afgesloten — zich uitstrekken. De hooger gelegen bosschen, die tot aan den top reiken en die tuinen begrenzen, teekenen zich af als een donkere krans, een zwarte keten van geweldigen omvang, op welke de regen neersuist in eentonigen zang. Het is altijd dezelfde droeve stem, die klaagt en ze wekt immer weer dezelfde gevoelens van verlatenheid en medelijden voor onze landgenooten, die daar leven.

Niet zelden ook zijn de hoogst gelegen ondernemingen in dikken nevel gehuld. Wij zouden dat mist kunnen noemen, doch het is niets anders dan de rand van een wolk, die over dat gedeelte van de aarde sleept en welke wij reeds hebben waargenomen, toen we, nog in de vlakte, op grooten afstand de bergen voor een deel in de wolken zagen verdwijnen. Bergen, „die een muts op hebben," ziet men vaak in den regentijd.

De goede planter kent al deze overwegingen van sentiment echter niet. Hij is immuun tegen al die gevoeligheidjes, die den ondernemingsgast zoo treffen. En dat is zeer gelukkig, want — zoo niet — hij zou in die eenzaamheid ten ondergaan; onherroepelijk. De koelte van den regentijd houdt hem staande en maakt hem bekwaam tot dien arbeid, die in den regentijd zoo oneindig veel van hem vergt. Want noester dan ooit zijn de gronden beginnen te werken. Overal tegelijk schiet het onkruid op uit den bodem, die er de kiem zorgvuldig in bewaarde en in den warmen tijd gekoesterd heeft. En ook het gewas zelve ontwikkelt zich thans krachtig. Maandenlang stond het daar in den tot pulver geworden, zon-doorgloeiden bodem. Het bleef leven en groeide zelfs, want uit diepere lagen zogen zijn loodrecht naar beneden geschoten wortelvezels de laatste levenssappen uit den bodem, doch het was slechts voldoende om niet te sterven. Nu haalt het zijn schade in en den planter is dat bekend. Zou hij zich door den regen thans laten weerhouden er op uit te gaan en thuis blijven, in het on-gastvrije plantershuis, waar niets tot hem spreekt van wat eens zijn leven kleurde, en er gaan mediteeren over dat, wat verloren is gegaan en tòch niet meer te herstellen is?

Hij heeft daar, in die eenzaamheid, zijn nieuwe vaderland gevonden en krachtig — als een man — zich verzoend met al hetgeen, dat dit vaderland hem geschonken heeft aan lief en leed. Voor hem

voormalig, maar reeds sedert jaren gepensioneerd lid van dien Raad J. F. W. van Nes, op een salaris van f 3000 's maands. „Het viel zeer gelukkig voor dezen — aldus het *Tijdschrift* — dat zijn vriend, de minister van koloniën Ch. F. Pahud, in hem den besten en waardigsten man van geheel Nederland en geheel Indië erkende om dien eminenten post te bekleeden, want hij werd daardoor in de gelegenheid gesteld om zijn eigene financiëele zaken op Java te regelen". Maar het viel niet gelukkig, althans niet voor 's Lands schatkist, dat na het einde van die regeling de heer van Nes zich verplicht achtte om in het belang van zijne geschokte gezondheid naar Nederland terug te keeren, met een verlofstractement van f 10.000 's jaars. De reis deed hem goed, bij aankomst in 't vaderland was die bedreigde gezondheid alweer bijgespijkerd. De Minister liet hem toen een jaar lang in het genot van het verlofstractement, en na ommekomst daarvan werd hem een pensioen toegelegd, waarvan het cijfer maar niet publiek werd gemaakt.

Bij zijn terugkeer in Nederland had de *Moniteur des Indes Orientales* hem verwelkomd met een vleiend artikel, waarvan de slotregels luidden: „*Les faits, que nous verions de tracer, assureront certes à M. van Nes la reconnaissance de ses compatriotes, la constante bienveillance de son Roi*". Die „*bienveillance*" bleek dan ook, toen ruim drie jaren later een koninklijk besluit den gepensioneerden raad tot vice-president maakte. Maar, schreef toen dr. v. Hoëvell, „er is nu ook geen beter bewijs dat die met f 36.000 gesalarieerde betrekking eigenlijk overbodig is. Want is ze dat niet, waarom heeft de Minister haar dan, gedurende het jaar dat de heer van Nes hier met verlof was, en gedurende den tijd, dat hij nu weder gepensioneerd is, onvervuld gelaten? Waarom heeft de Minister de werkzaamheden, aan die betrekking verbonden, dan gedurende de laatste drie jaren slechts eenige weinige maanden lang laten waarnemen?"

Echter waren er nog wel zonderlinger beschikkingen aan te wijzen i.z. Indische pensioenen, dan dat van v. Nes, en waarvan het cijfer ongetwijfeld uit diskretie verzwegen werd. Met name over het pensioen toegelegd aan den benoemden Gouverneur-Generaal Charles Henri van Grasveld; iemand die nooit in Indië geweest was, en er ook nooit komen zou. Want op zijne uitreis naar Java werd hij, bij zijne aankomst te New-York, alweer teruggeroepen door den verantwoordelijken koning Lodewijk Napoleon, die Daendels in zijn plaats zond. Grasveld bekwam toen bij koninklijk besluit een pensioen van f 6000 als *oud benoemd Gouverneur-Generaal*, d.i. voor niet gepraesteerde diensten. Ook hier mocht men niet denken aan Molière's regel: „*Le seigneur jupiter sait dorer la pilule*".

Merkwaardig was ook de *considerans*, waarop aan mr. P. Myer een pensioen werd toegelegd van f 10.000 's jaars als eervol ontslagen Minister van Koloniën. Namelijk deze:

„Het pensioen is, op grond van het laatstelijk door hem bekleede staatsambt, geregeld volgens de waardigheid van vice-president van den Raad van N.-I., welke betrekking hem niet zou zijn ontgaan zoo hij door langer verblijf in Nederland, in het belang van den staatsdienst, daarvoor niet buiten aanmerking had moeten blijven".

Fluks vatte toen „Schalkie (in het *Tijdschrijft voor N.-I.*)zijn kritisch potlood op, om bij deze Ministeriëele redeneering de volgende kantteekening te plaatsen:

„Die heer Myer heeft in Indië zeer gelukkig gediend. Hij heeft het gebragt tot lid van den Raad van Indië; nauwelijks is hij met verlof hier te lande of hij wordt Minister van Koloniën; 't blijkt echter weldra dat die taak te zwaar is voor zijne schouders, de heer Rochussen ontlast hem daarvan en nu wordt hem een pensioen toegekend niet van lid van

---

bestaat alleen het eerste. Leed kent hij niet, althans niet in verband met het gebied waar hij zijn leven slijt. Het gewone leed, veroorzaakt door bijv. het sterven van verwanten, die hem lief zijn en in het moederland toeven, dat leed kan hem soms ook daar wel kwellen. Doch dit staat op zichzelf; het maakt geen deel meer uit van de plek, waar hij toeft. Hij zou dit in zijn land evenzeer hebben gevoeld.

Het gebied echter, dat aan zijn zorg is toevertrouwd, heeft zijn algeheele toewijding, zijn volle liefde. Het is nimmer uit zijn gedachten en het gesprek zal steeds in die richting gaan, hetzij hij zich onderhoudt met een collega-planter, dan wel met een vriend, die eenigen tijd bij hem komt uitrusten; immer zal er over de tuinen en het gewas worden gesproken en slechts hoogst zelden over het vroegere leven, dat als vaag omlijnd begrip, een onzuiver beeld, nog slechts diep in zijn herinnering bewaard blijft. Het is er vaak mede gesteld als met ouden rommel op een zolder; het is er, maar er moet naar gezocht worden.

Zóó is de echte, stoere planter de man, die geslaagd is en zich vereenzelvigd heeft met de eenzaamheid in het bergland, waarin hij de blijmoedige balling is.

Soms is het een dag droog. De dikke wolkenlagen breken plots en drijven af. Dan, in eens, krijgen ze vorm en tegen het blauwe hemelveld ontwaart men nu uitgestrekte landschappen met bergen en zeeën vaak, die in voortdurende gedaantewisseling, heel verrassend, voorbij glijden. Steeds grooter wordt het blauwe veld, steeds kleiner van afmeting het wolkenheir. Totdat ook de laatste schijngestalten zijn weggevaagd en zich het blauwe dak weer boven het landschap koepelt en de zon opnieuw over de velden lacht. Het is alsof de regen den blauwen koepel heeft gewasschen, zoo rein, zoo klaar is nu zijn kleur geworden en de zon lacht ook, alsof zij, zelve erg verhit, uit een verfrisschend bad zoo juist is opgerezen. En in deze stemming gaat haar gulden lach nu weer over de natte tuinen en de druipende bosschen op de berghellingen, thans zich koesterend in de zonnehitte, die, als een zachte streeling, hen alle tegelijk beroert en in hun ranke plantenlijven een gevoel verwekt van opleving eener herinnering uit den tijd van hun apathischen sluimer in de zon-doorstoofde plantenserre, in welke ze nog kort te voren —ook — gelukkig zich gevoelden. En in deze divine streeling ligt een bemoediging besloten om vol te houden en niet te wanhopen.

De zwaar gedrenkte plantwegen, het van stof gezuiverde — nu veel heller gekleurde — gewas, het schittert alles van diamanten alsof de morgendauw zoo juist was opgetrokken. De stralen van de zon breken in een kleurig spel op al die glansfacetten, die vonken schieten in alle richtingen van purper, karmozijn en amber en wond're kleureffecten scheppen als in een toovertuin.

Moede van het torschen van den dagenlangen waterstroom, staat alles te rusten in den grond; deze zelve vertoont evenzeer een beeld van groote vermoeidheid. Overal op den bodem, waar men ook rondblikt, ziet men plassen, in geduldige afwachting van het oogenblik, dat de aarde zich over hen zal ontfermen en ze zal toelaten tot haar voorraadschuren, die geleidelijk zich vullen. Bij den eersten regenval gaat dit zeer spoedig; de vruchtbare humus absorbeert onmiddellijk, dorstig als zij is, doch naarmate de regentijd vordert, mindert haar opnemingsvermogen, totdat eindelijk de bodem dermate verzadigd is, dat hij rust behoeft, ten einde in zijn diepere lagen de kristallijnen vloeistof te doen doordringen, waar haar een veilige schuilplaats zal worden geboden voor de lange periode van droogte, die hierna opnieuw zal aanbreken.

Oogenschijnlijk doet de natuur den bodem hier geweld aan. Doch het is slechts schijn, want als straks de regenluchten voor goed vaneen scheuren en uit het gezichtsveld drijven, zijn binnen weinige dagen de gronden weer normaal. Dan verliest de humus zijn donkere kleur van lieverlede, grijze tinten vlechten zich er doorheen en al heel spoedig begint ze weer te korrelen. Maar het gewas heeft gewonnen, niet alleen aan kleur, ook aan omvang.

den Raad van Indië, waarop hij aanspraak heeft, maar veel hooger dan hem toekomt, omdat hij de betrekking van vice-president *niet* heeft vervuld. Hij had vice-president kunnen zijn, indien hij aan de ministerieële portefeuille niet de voorkeur had gegeven. Daarom wordt hij als lid van den Raad van Indië gepensioneerd met *f* 10.000, terwijl b.v. mr. C. Visscher vlak boven hem staat, ook gepensioneerd als lid van den Raad van Indië, maar met meer dienstjaren, en met een pensioen van slechts *f* 8640".

De schrijver zei iets te veel met te beweren, dat de Ministerstaak voor mr. Mijer te zwaar was, want in 1866 aanvaardde hij nog eens dezelfde portefeuille. Maar van zijn pensioen overeenkomstig eene betrekking, welke hij had *kunnen* bekleeden, bleef hij ongeveer 8 jaren genieten, totdat hij in hetzelfde jaar 1866 optrad als gouverneur-generaal. Feitelijk werd mr. Myer tot die waardigheid benoemd door... mr. Myer.

Dat die hooge betrekking wel eens dienen moest als lichter voor gezonken fortuintjes, was in Haagsche kringen het geheim van Polichinel, al bleef de *histoire intime* van zoo'n benoeming veelal onder de roos. Hierop doelde Multatuli, toen hij in 1874 aan Vosmaer schreef:

„Wat ge van Goltstein's...... aanspraken op 't ministerschap, c.q. gouverneur-generaalschap schrijft, is treurig. Lieve God, er zijn in Holland wel 'n half millioen mannen, die behoefte hebben aan herstel van financiën. Is dàt 'n reden om iemand zulke belangrijke zaken in handen en te bederven te geven? En de natie is er mee tevreden?

Och, de natie was ook tevreden, wanneer een minister met 's lands gelden omsprong als de duivel met de takkebossen. En wanneer hij daarvoor in een staatsstuk redenen bijbracht, welke men in het dagelijksch leven belachelijk zou genoemd hebben. Voor het pensioen van G. L. Baud, vroeger directeur van cultures, luidde de ministerieele overweging:

„Het oorspronkelijk toegelegde pensioen ad *f* 6000 's jaars is nader verhoogd tot *f* 7500, volgens de klasse waarin gerangschikt is het ambt van directeur-generaal van finantiën van N.-I., en zulks uit aanmerking dat de heer Baud indertijd, in het belang van 's lands dienst, niet tot dat ambt is benoemd geworden."

„Eilieve," riep hier meester Kritiek, „als 't in het belang van 's lands dienst was dat de heer Baud niet benoemd werd tot directeur-generaal van financiën, dan had hij dit stellig gemeen met vele andere landsdienaren, die evenzeer in het belang van 's lands dienst niet tot hoogere ambten worden benoemd. Maar krijgen ze daarom ook een hooger pensioen? Immers neen! Met dit precedent van den heer Baud kunnen ze nu echter aan 't reclameeren gaan."

Als een charge op zulke ministerieele besluiten verhaalde de auteur van deze beschouwing nog:

„Zekere heer B. bevond zich in de jaren 1830 en volgende in Indië. Later keerde hij naar Nederland terug en werd op zijne reclame benoemd tot ridder der Militaire Willemsorde, omdat hij ongetwijfeld den Tiendaagschen Veldtocht zou hebben meegemaakt en zich daarin dapper zou hebben gedragen, indien hij zich in dien tijd in Nederland had bevonden."

Zoo'n ridderorde, wilde schrijver zeggen, ware niet zooveel maller dan het verhoogde pensioen van de heeren Myer en Baud.

Er was een tijd, waarin het nepotisme in Indië zoo openbaar was, dat het door de studenten van de „Delftsche Bakkerij" geklassificeerd werd in hoofdlijnen en zijtakken; evenals de spoorwegen, welke Java toen behoefde — maar niet bekwam. Tot de eersten behoorden zoontjes, schoonzoontjes, enz. van ministers en landvoogden, tot de laatsten de

Nieuwe spruiten hebben zich gevormd, krachtige jeugd is aan den ouden stam ontsproten, nadat geheimzinnige levenskrachten op hem werden ingeënt.

Zoo zijn de binnenlanden in den regentijd, met hun in den tropenzomer landelijke, zonoverstroomde velden, de dichtgekruinde wouden, de vriendelijke desa met haar kinderlijken eenvoud en de zacht schuifelende rivier, die alle te zaam het sprookje vormen van deze wond're tropen.

In de bevolkte centra, de groote steden, levert de regen-moesson weer een geheel anderen aanblik. Het drukke verkeer en de voortdurende aanwezigheid van vele menschen, ontneemt haar direct een belangrijk deel van de troosteloosheid, die in de binnenlanden zoo bij uitstek drukkend is. Van verlatenheid, gelijk daar, is natuurlijk in het geheel geen sprake. De regentijd is hier dan ook slechts lastig en vaak hinderlijker nog, wijl hij niet zelden de oorzaak is, dat vele gemaakte plannen, in den letterlijken zin, in het water vallen. Dat is niet plezierig, maar daarmede wordt geen rekening gehouden.

Het gewone leven gaat onverstoord voort. In de drukke handelswijken gaan de heeren dagelijks, op dezelfde uren, naar hun kantoren, terdege beschermd in hun thans gesloten auto's, per tram of ander voertuig. De Inlander werpt zich den sarong over de schouders, om den killen terugslag van het water te keeren en begeeft zich, met den pajong, waarlangs het water aan alle zijden afdruipt, boven het hoofd naar den arbeid.

Op de groote plaatsen — vooral die, welke aan de zee gelegen zijn — staat de moesson bij lange na niet zoo fel door als in de binnenlanden. Het regent er zelden dagen achtereen, hetgeen dan ook niet nalaat zijn stempel te drukken op het gemoed van den stedeling, wien een „droge dag" een aangename onderbreking is. De voorliefde voor harmonische tinten doet ons het blauw van den hemel, telkens wanneer dat zichtbaar wordt, in stil gejuich begroeten. De grauwe luchten in Indië zijn niet mooi. Er ontbreekt teekening aan en kleurschakeering, welke beide zulke verrassende effecten, in de landen van onzen Noordelijken keerkring, in de donkere lucht teweegbrengen en deze tot een wolkenlandschap omtooveren. De grauwte van den tropenlucht is een egale. Ze zet zich tot een dichte, ondoordringbare laag, die op kleine hoogte roerloos blijft hangen. Afwezigheid van den wind sluit vormverandering buiten. De massa hangt loodzwaar, ontlast zich en blijft. Heel de natuur is passief, speelt een spel lijdelijkheid, die bedroevend is. Geen poging tot verzet, gelijk in onze dreven, waar de wind tusschen den regen doorjaagt, bij wijze van protest en tegenwerking, als tracht hij het booze opzet der natuur te verijdelen, door zijn stem tegen haar te verheffen... Ginder niets daarvan... Toch treden ook daar — meteorologisch gesproken — wel storingen op. Deze heerschen echter in hoofdzaak — soms in zeer hevige mate — tot het tijdstip, dat de bui zich ontketent. Dan, plots, treedt de rust in en stroomt het hemelwater loodrecht uit het duistere zwerk neder.

Het zal wel alles zijn, omdat het zoo moet zijn. Want het loodrecht nedervallende water dringt gemakkelijker en dieper den grond in, dan regen, die, zooals bij ons, verstuift. Dat diepere indringen is noodzakelijk, om gedurende een langeren termijn water in voorraad te hebben, dat op zichzelf in den klei-achtigen bodem beter bewaard blijft. Het is alles: gevolg van oorzaak, want hoe anders te verklaren het feit, dat de wortels van vele planten naar beneden schieten? Wie heeft haar dat dan toch verteld? Van waar die wel-bewuste wetenschap bij dat leven, dat zoo onbewust leeft en zoo zeldzaam vruchtbaar is? Het kan niet anders: dit is gevolg van oorzaak, het fundament van de stofwisseling aller eeuwigheid......

(*Wordt vervolgd.*)

betrekkingen in een meer verwijderden graad en die van oud-ministers of oud-landvoogden. Het financieel beleid in Indië was van ouds een zwakke plek en ook een wondeplek. Behalve dat hier een vruchtbaar veld voor ambtelijke malversaties openlag, illustreerde het ook doorloopend het oude spreekwoord: „*Aan het zwikje sparen om aan het spongat te laten loopen.*" Voor de verlichting van circa 4000 geografische mijlen kustlengte in Indië zouden wel 800 lichttorens noodig zijn en daarvan was er in 1859 één gereed; die te Anjer. Met den opbouw van den tweeden was toen nog geen aanvang gemaakt. De admiraal Bouricius durfde daarover in een officieelen brief schrijven: „Gij werpt in Nederland het geld weg met schepels en ons gunt gij het licht niet in de oogen!" (En in de lichttorens).

Die schepelmaat voor weggeworpen geld had de toenmalige kommandant der zeemacht intusschen veilig ook voor Indië mogen aannemen. Hij had daarvoor slechts kennis behoeven te nemen van hetgeen in 1860 te Padang gebeurde met het buitenverblijf *Welkom* van den gouverneur van Sumatra's Westkust. Dat perceel met het omringend plantsoen was in 1848 door de regeering aangekocht uit den boedel van den generaal-majoor Michiels. Zij had er toen *f* 30.000 voor betaald, ofschoon men weten kon dat dit ver boven de waarde was. Doch er waren hier bijzondere invloeden in het spel — *cosas de Espana*! Tien jaren later werd het gebouw afgekeurd, in veiling gebracht, opgehouden voor *f* 15.000, eindelijk „onder de hand" verkocht voor... *f* 7000. Alleen de afbraak moest den kooper wel het dubbele opbrengen, waarbij nog kwam het profijt van de reeds ontgonnen gronden en notenmuskaataanplantingen, die reeds veel product afwierpen. Deze transactie met stille trom geschiedde terzelfdertijd, dat er voor den controleur der Padangsche ommelanden, afdeeling Pau, een nieuwe woning gebouwd moest worden, doch instede hem het afgekeurde gouvernementshuis toe te wijzen, oordeelde het bestuur, dat hij op dit *Welkom* niet welkom zou wezen en dat er, n.b. in de onmiddellijke nabijheid van dit laatste, een nieuwe controleurswoning gebouwd moest worden, die...... *f* 20.000 kostte.

Thans moest de gouverneur van Sumatra's Westkust nog onder dak gebracht worden, en ditmaal wilde de regeering eens zuinig wezen. Zij wilde geen nieuw gouvernementsgebouw zetten; zij kocht een groot koopmanshuis met erf aan het eind van de z.g. Balangton voor *f* 30.000. Maar nu moest dit huis aanmerkelijk verbouwd worden om het aan zijne nieuwe bestemming te doen beantwoorden. Voorts moesten er nieuwe blokken op het erf gezet worden, omdat het buiten de defensielijn gelegen en zoo ver van alle bureaux verwijderd was, dat het noodzakelijk werd de secretarie naar het erf des gouverneurs over te brengen. Het cijfer voor dezen verbouw, en voor den nieuwen aanbouw, hoorde de berichtgever van het *Tijdschrift voor N.-I.* echter niet noemen. Misschien was het wel onnoembaar.

Zoo mocht het weer eens gezegd worden, dat de wegen der Voorzienigheid en de wegen der Indische regeering ondoorgrondelijk waren. Wederom: *cosas de Espana*!

Het type van den oudgast-resident kwam in de oude kroniek ook wel eens sprekend naar den voorgrond. Zoo verbood een resident van Pasoeroean in 1857 een bijeenkomst van suikerfabrikanten, waar de belangen der cultuur besproken zouden worden, op grond van art. 111 van het reglement op het regeeringsbeleid, dat tegen *staatkundige* vergaderingen gericht was. Hij supprimeerde ook in het plaatselijk *Advertentieblad*, in een artikel over de kroning van Alexander II, den onvoegzamen regel: „dat het bij die gelegenheid decoratiën regende." En eveneens de mededeeling, dat de kroonprins van Frankrijk, nog in de luren, reeds eene decoratie ontvangen had.

Een kroonprins en een luier! — *ça jure*!

S. K.

Vakbonden.

Deze eeuw en het einde der vorige staan in het teeken der specialisatie. Deze specialiseering dankt haar ontstaan aan de vlucht, door wetenschap, handel, industrie en landbouw genomen en waardoor het onmogelijk werd te beweren van iemand, dat „al wat in boeken staat, is in dit hoofd gevaren", zooals Vondel over Vossius zong.

Deze specialisatie of concentreering op één gedeelte van hetgeen waaraan men vroeger arbeidde, had eensdeels meerdere studie ten gevolge, werd echter voor anderen het einde van werken met het hoofd, maar had voor beide categorieën ten gevolge, dat men zich aansloot aan vakgenooten, hetzij om zakelijk te bespreken, grieven te uiten, of belangen naar voren te brengen.

Waar men tot dat doel vergaderingen hield, werd spoedig tot het oprichten eener vereeniging besloten en de vakbond was geboren.

Den ouden gilden gedachtig, wist men welken invloed deze konden uitoefenen en werd daarvan dan ook ruimschoots gebruik gemaakt.

De vakbonden toonen echter één groot verschil met de gilden, namelijk: dat rijp en groen en daardoor jong en oud daarin opgenomen worden en dezelfde rechten bezitten.

Men krijgt daardoor aan het hoofd vaak lieden, die meer van praten dan van doen houden, die niet genoegzame kennis van hun vak hebben, wat uit jeugd of onervarenheid ontstaan is, of die door hun meeslepend redenaarstalent in dienst van uiterlijkheden de onrijpe jeugd op hun hand kregen.

Goed beheerde vakbonden kunnen eenen goeden invloed, zoowel naar buiten als naar binnen doen gelden, wanneer ze niet te veel tegemoetkoming aan de belangen van hun vak eischen, of zich te veel in de politiek begeven.

Het is in de politiek toch steeds moeilijk, het nationale en het eigen belang met elkaar in overeenstemming te brengen en waar men door den godsdienst reeds een onderscheid tusschen de staatsburgers maakt, rafelen de vakbonden de kerkelijke en andere partijen nog verder uiteen, zoodat, waar vroeger het kerkelijk belang alleen die van de natiën zoo nu en dan bedreigde, nu voortdurend ook de mogelijkheid bestaat van het eischen ten voordeele van vakbondsbelangen ten nadeele van den Staat.

Dit zichzelf in hokjes opsluiten van staatsburgers bevordert over het algemeen niet den ruimen blik. Men staart zich blind op de eigen belangen, verkleint of negeert die van anderen, niet-vakgenooten, wordt egoïstisch en arm aan idealen.

Door dit materialisme legt men zich steeds meer toe op het behalen van geldelijk voordeel, vergelijkt men zich steeds met beter gesitueerden en vangt een wedstrijd aan om financieel steeds meer te bereiken, wat individueele ontevredenheid en steeds grooter uitgaven voor den Staat ten gevolge heeft.

Dit zich in de eerste plaats vakbonder voelen benadeelt dus het algemeen belang.

Het is duidelijk, dat men als onderdaan van den Staat, door het algemeen belang te schaden, ook zijn eigen belangen op den duur moet schaden.

Daarom is het noodig, dat men weder gaat bedenken, dat men door het bevorderen van anderer belangen zijn eigen belang dient.

Gezond altruïsme brengt ook voordeelen voor zich zelf mede, terwijl eene ideëele levensopvatting het individu tevredener en gelukkiger maakt.

Men moet dus terugkomen van de idee alleen geldelijk voordeel na te jagen, van het zoo weinig mogelijk werk leveren voor het hoogste bedrag aan geld.

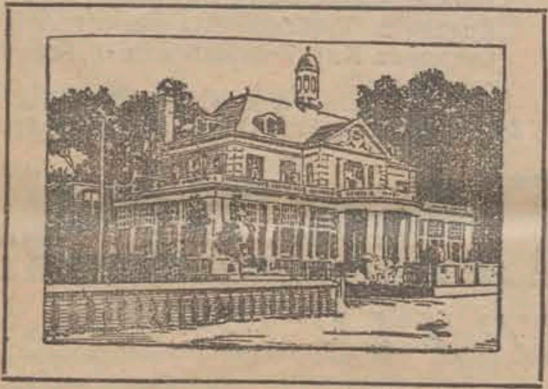
Dit is de eenige methode om weder gezonde toestanden terug te krijgen, tot aller voordeel.

Men bouwt niet op door zichzelf te verheffen of anderen af te breken en in een hoek te stoppen.

Wie aller vijand is, kan nooit een vriend van zichzelf zijn.

Is het niet goed, dit een en ander eens te overdenken, ook met betrekking tot Ned.-Indië?

F. VAN PESKI.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Handelsvereeniging „Amsterdam" aan het woord.

Het jaarverslag der H. V. A. over 1920 bevat belangrijke opmerkingen over het suikerbedrijf en wat daarmede annex is. Opmerkingen, welke volgens het *Soer. Hbl.* en het *N. v. d. D.* in ruimen kring verdienen bekend te worden:

Voor het Europeesch personeel op Java stelde een commissie, bestaande uit vertegenwoordigers van de Nederlandsche Handel-Mij., de N.-I. Landbouw-Mij. en de Handels-Ver. „Amsterdam", in overleg met een commissie uit den „Suikerbond", in Juli 1920 een algemeene salarisregeling vast met terugwerkende kracht van 1 Januari 1920 af.

Een tijdelijk conflict met den „Suikerbond" ontstond, toen de onderhandelingen over bovenbedoelde salarisregeling niet dadelijk tot een resultaat voerden.

Nadat de feiten de regeering hadden gedwongen tot erkenning van het revolutionnaire karakter van de Sarikat Islam en de ingestelde strafvervolgingen tegen de afdeeling B den invloed der vereeniging deden tanen, werd de actie onder de Inlandsche bevolking voortgezet door den zich „Vakvereeniging" noemenden Personeel Fabrieks Bond.

Onder invloed van communistische leiders zette deze vereeniging herhaaldelijk tot stakingen aan en terroriseerde de werkwillige bevolking. Een en ander leidde ten slotte, nadat uit een door de hoofden van het gewestelijk bestuur gehouden enquête gebleken was, dat de arbeidsvoorwaarden voor het Inlandsch personeel bevredigend mochten worden genoemd, tot ingrijpen van regeeringswege.

Het gevaarlijke karakter van den P. F. B. was voor het Suikersyndicaat aanleiding zijn erkenning als vakvereeniging te weigeren. Dat het hoofdbestuur van den „Suikerbond" tijdens het bovengenoemde conflict niet schroomde zich tot den P. F. B. te wenden en dezen als zusterorganisatie te erkennen, heeft dan ook in den „Suikerbond" zelf afkeuring gewekt.

De gevoerde acties brachten werkgevers bijeen en hebben geleid tot de oprichting van den Java Suiker Werkgeversbond, die tot doel heeft conflicten door behoorlijke regeling der arbeidsverhoudingen zooveel mogelijk te voorkomen.

De geweldige toeneming van de concurrentie in andere productielanden maakt het dringend noodig, dat de suikerindustrie op Java zich krachtig uitrust om die concurrentie het hoofd te kunnen bieden. Daartoe zal noodig zijn, dat de industrie niet langer worde tegengewerkt, zoodat niet, zooals tot nu toe, alle uitbreidingen van den aanplant, systematisch worden geweigerd en steeds nieuwe verordeningen worden uitgevaardigd, welke haar bestaan bemoeilijken.

Ofschoon verwacht mag worden, dat de depressie, waaronder met uitzondering van tabak, de cultures op Sumatra's Oostkust thans verkeeren, van voorbijgaanden aard zal zijn, besloten wij toch onze cultuurbelangen daar te beperken voor zoover zulks in overeenstemming met de reeds getroffen maatregelen mogelijk was en overigens de ontwikkeling der toestanden in Indië af te wachten. Invoering van nieuwe belastingen, naast verhooging van de bestaande, vormen voor ons bedrijf nieuwe zware lasten, met het gevolg, dat gelden, welke anders aan de uitbreiding van het bedrijf ten goede zouden kunnen komen, voor dat doel niet langer beschikbaar zijn. Bij het opleggen dier zware belastingen wordt voorbijgezien, dat elk cultuurbedrijf afwisselend goede en minder goede periodes doormaakt en de goede noodzakelijk behoeft om in de minder goede niet ten onder te gaan; ook wordt uit het oog verloren, dat de meeste cultuurondernemingen in den aanvang een lijdenstijdperk doormaken, hetwelk door daarop volgende gunstige jaren moet worden goedgemaakt, waartoe wij slechts in herinnering brengen de aanzienlijke verliezen, aanvankelijk door onze oude ondernemingen „Djatiroto" en „Bendoredjo" geleden. Ook valt rekening te houden met de overwogen intrekking der poenale sanctie en het bij de regeering aanhangige ontwerp der assistenten regeling.

De door ons in vorige jaren gevolgde wijze van afschrijven leidt tot een onbillijke toepassing der verordening op de Indische inkomstenbelasting. Daar onze vertoogen tot dusver zonder uitwerking zijn gebleven, zien wij ons genoodzaakt onze administratie formeel aan de opvattingen der belastingambtenaren aan te passen, ten einde betaling van te hooge belasting te vermijden.

Het *Soer Hbl.* — d.d. 16 Aug. — voegt er o.m. aan toe: Wij kunnen slechts hopen, dat, zoowel door de regeering als door den bond van Europeesche werknemers in de suikerindustrie, ernstig zal worden rekening gehouden met de beschouwingen in dit gedeelte van het verslag van de H. V. A. neergelegd.

De regeering kan er de les uit putten, dat zij van nu af voortaan groote omzichtigheid zal hebben te betrachten met het opleggen van nieuwe lasten aan een industrie, welke voor de welvaart van Indië van zoo groot belang is; dat zij op den verkeerden weg is met haar ontwerp Koninklijk Besluit met betrekking tot het winstaandeel der Inlandsche bevolking.

De mededeeling, dat de H. V. A. genoodzaakt was haar administratie formeel aan te passen aan de opvattingen der belastingambtenaren, in verband met de onbillijke toepassing van de verordening op de inkomstenbelasting, houdt een scherpe veroordeeling in van de huidige belasting-politiek, welke niet stoelt op de practijk van het bedrijfsleven in Indië.

Het kankervraagstuk in de Tropen.

Meerdere bladen geven het artikel weer van den heer C. C. de Langen, arts te Weltevreden, over het kankervraagstuk in de Tropen, voorkomende in het *Ned. T. voor Geneesk.* Wij ontleenen er o.m. aan: In het in 1915 verschenen boek van F. Hoffman: „The Mortality from Cancer through out the World", kwam deze schrijver tot de conclusie, dat kankerfrequentie verband houdt met den breedtegraad. Deze ziekte komt veelvuldig voor in de gematigde zone, neemt af in frequentie in warmer luchtstreken en is betrekkelijk zeldzaam tusschen 30° N. en 30° Z.-B.

Het onderzoek van den arts De Langen had betrekking op het klinisch materiaal in verschillende ziekenhuizen op Java en bevestigde de resultaten van Hoffman's statistisch onderzoek.

In de Indische cijfers van den heer De Langen is meer wat tot nadere bestudeering van het vraagstuk aanleiding moet geven: de groote zeldzaamheid van maagkanker bij de geconstateerde gevallen, die meerendeels in Indië geboren personen betroffen. In Europa vormt maagkanker bijna het derde deel van alle gevallen van kwaadaardige gezwellen, die worden waargenomen; in Indië zou het cijfer 1 op 80 zijn. Pathologisch anatomische onderzoekingen van dr. Snijders en den heer Louwerier in Deli, brachten eveneens den heer De Langen tot de conclusie, dat kanker in Ned.-Indië betrekkelijk zeldzaam is, dat maagkanker nog zeldzamer voorkomt en bij de Javanen niet is waargenomen. Hetzelfde geldt voor carcinoma mammae. Primair levercarcinoom komt daarentegen betrekkelijk veel voor.

De schrijver acht onder deze omstandigheden een bestralingsinstituut voor Indië niet het voornaamste en belangrijkste wat gedaan zou kunnen worden. Het eerst noodige acht hij een goede wetenschappelijke bestudeering van het carcinoom in de tropen door menschen, die zich in dit vraagstuk hebben ingewerkt. De eerste fondsen voor dit doel zou hij het best besteed achten door de mannen, die in het Antonie van Leeuwenhoekhuis te Amsterdam werken en daar hun ganschen tijd en kracht aan het kankervraagstuk geven, in de gelegenheid te stellen voor een zekeren tijd naar onze tropische gewesten te gaan, opdat zij ter plaatse alles kunnen nagaan, wat zij willen en materiaal verzamelen, dat later te Amsterdam in het kankerinstituut kan worden uitgewerkt.

Niet emigreeren naar Australië.

Blijkens een door de Regeering ontvangen telegram van den Nederlandschen consul-generaal te Melbourne moet de emigratie naar Australië thans ten zeerste worden ontraden.

Dit advies — aldus teekent de *N. Soer. Crt.* hierbij aan — zal wel verband houden met de thans in Australië heerschende werkeloosheid, welke voornamelijk een gevolg is van de hooge eischen, door de arbeiders gesteld. Menig bedrijf is hierdoor reeds te gronde gericht, aangezien de productiekosten te hoog worden. Australië maakt een crisis-periode door, waarvoor de arbeidersleiders in de eerste plaats verantwoordelijk zijn te stellen; deze heeren parasiteeren op de massa, praten over „nationaliseering" en „socialiseering" en hebben overigens

een geprononceerden afkeer van hard en geregeld werken. In Queensland en New South Wales is de toestand het meest critiek; daar is het bewind gelegd in handen van arbeiders-ministeries, die vast zitten aan de destijds in de verkiezingsdagen gedane beloften; opdrijven van de belastingen en het geld verspillen is het eenige, waartoe deze „volksvrienden" in staat zijn. Kort geleden zijn duizend Britsche emigranten, die nog pas enkele maanden in Australië waren, naar Engeland teruggekeerd; er was geen werk te vinden dat hun paste.

Men behoeft dus niet te vragen, hoe moeilijk het voor een Hollander moet zijn om in Australië aan den kost te komen!

Plantoengan.

De heer *Joh. van der Steur*, van Magelang, is te Plantoengan geweest. Hem bereikten droeve klachten over de Leprozen-kolonie, welke beheerd wordt door kapitein Palstra van het Heilsleger. Zijn meening geeft de heer v. d. Steur weer in de *Loc.* van 26 Augustus, 2e bl.

Aan het slot adviseert hij: Blijft Plantoengan in handen van het Heilsleger, mij best; er zijn heel goede en lieve menschen bij en voor die zusters te Plantoengan heb ik veel eerbied, maar dan met een dokter, een flinken Europeeschen arts, die chef moet zijn. Ik heb dit ook als mijn meening aan broeder Palstra gezegd en ik heb dus niet bij hem gastvrijheid genoten met mijn kinderen, die voor de lijders kwamen zingen, aan zijn tafel gegeten en achter den rug hem aangevallen. Ik geloof: hij vertrouwt te veel en heeft te weinig ervaring van Indische toestanden om zulk een zware taak te verrichten. Hij is te kort in het land. Men had iemand moeten zenden met Indische ervaring. Men vergete niet, dat lepralijders menschen zijn, die niet alleen recht hebben op liefde en medelijden, maar ook om mede te genieten van de medische wetenschap!

Aan het hoofd moet komen een man als b.v. dr. Wille, dr. Pruijs, dr. Scheurer, dr. Bervoets, liefst een zendeling-arts of een niet-zendeling-arts, die het ambt van geneesheer niet beschouwt als een geldmakerij, maar die wil helpen en dienen de lijdende menschheid met zijn kennis en zijn hart. Misschien wil kolonel Salm of overste Thur of zoo iemand gaan? Een medicus met een groot hart. En zulke heeren zijn er toch nog, ik ken er velen. Wie geeft er zich voor? Niet te lang wachten. Hij richte zich maar tot de regeering, want ik kan niet meer doen dan wijzen op de behoefte, en dat is plicht.

Uitstervende volksstammen.

De *Sum. Post* heeft een merkwaardige mededeeling van den Engelschen onderzoekingsreiziger Migeod overgenomen omtrent de negerstammen van Midden-Afrika, „die sterven willen".

Met het zand der Sahara bewegen deze stammen zich van het Noorden naar het Zuiden en stuiten daar op de kust. Aldus aan het einde der verplaatsingsmogelijkheid gekomen, begaan zij rassen zelfmoord. De vrouwen weigeren kinderen ter wereld te brengen. Migeod kwam in aanraking met een stam, welks hoofd het baren van kinderen en het huwen had verboden. Hij meent overigens dat deze levensmoeheid van de door hem bedoelde stammen dateert van 't oogenblik af, dat zij door den Europeaan kennis maakten met alcoholische dranken en dat een der oorzaken is de verwoesting, welke onder hen wordt aangericht door van elders overgebrachte geslachtsziekten.

Het verschijnsel der rassenuitsterving — aldus de *Sum. Post* van 24 Aug. — is, dunkt ons, te algemeen op de wereld dan dat het uit zulke incidenteele oorzaken volledig zou zijn te verklaren. Onwillekeurig doemt voor ons 't beeld op der raadselachtig schaarsche bevolking van onze buitengewesten in Indië. Daar moet een diepliggende oorzaak zijn voor, bijvoorbeeld de ontvolking van een groot, vruchtbaar, zoo uiterst gunstig gelegen eiland als Sumatra, welks oude geschiedenis wijst op een veel dichtere bevolking dan het thans heeft, op energisch volksleven, op handel en scheepvaart, op een cultuur, welke aanzien en macht te voorschijn riep.

Ook in Indië worden heden ten dage volksgroepen aangetroffen, welke den indruk maken van uitstervende te zijn. Na de volkstelling van Nov. 1920 hebben wij gewezen op het verschijnsel, dat te Medan de Maleiers zichtbaar worden verdrongen door andere rassen.

De absoluut negatieve beteekenis, welke de autochtone bevolking van Sumatra's Oostkust gehad heeft, en nog heeft, voor de ontwikkeling van dit gewest, wijst op een uitdooving van ras.

Ook de Bataks als volksgroep maken op ons een dergelijken indruk. Zelfs als men ons zou kunnen voorhouden, dat de Bataks blijkens de verschillende volkstellingen in zielental toenemen, dan hechten wij daaraan weinig waarde, ten eerste wegens de bekende onbetrouwbaarheid der cijfers van vroegere volkstellingen en ten tweede wegens ons vermoeden, dat bijzondere omstandigheden tijdelijk tot een zielentoename kunnen leiden, doch desniettemin een algemeene tendenz tot uitsterven latent aanwezig kan blijven. Indien men zich het beeld van de ontwikkeling van den Javaan en den Mandaelinger voor den geest brengt en men stelt daartegenover den Maleier van Midden-Sumatra en den Batak, dan gevoelt men instinctief, dat er een groot verschil in positie is. Is 't niet kenmerkend, dat bij vroegere pogingen tot stichting van een volkscrediet in het landschap Deli de volkshoofden verklaarden, dat er, naar hun meening, met hun stamgenooten niets te beginnen was!

Wij denken voorts aan het ontvolkte Nieuw-Guinea en aan pastoor Vertenten's Kaja-Kaja's, die volgens zijne verklaring langzaam aan het uitsterven zijn.

Typisch voor zulke rassen is de geringe kindergeboorte en de veelvuldige kindersterfte. Ook Tillema gewaagt op vele plaatsen in zijn boek daarvan. Hij schrijft de kindersterfte toe aan de verbreiding van geslachtsziekten en de geringe kindergeboorte in vele gevallen aan de onder primitieve stammen veel voorkomende slavernij. De slavin begeert geene kinderen, daar deze zullen opgroeien niet tot hare vreugde en haren steun, doch ten bate van den meester. Opmerkenswaardig is ook het groot aantal verschillende abortieve middelen, welke bij primitieve volksgroepen in zwang worden bevonden en het druk gebruik, dat ervan wordt gemaakt. Tillema's boek vermeldt van zulke middelen, ook dáár, waar de door hem genoemde oorzaken: slavernij, geslachtsziekten, te vroegen omgang tusschen knapen en meisjes, niet zijn aan te wijzen.

Evenals Migeod hecht ook Tillema gewicht aan den invloed van door den Europeaan geïmporteerde sterke dranken. Wij mogen echter niet uit 't oog verliezen, dat, hier in ons Indië althans, de primitieve volksgroepen er vanouds hare eigene Inlandsche spiritualiën op na houden en dat deze dikwerf heel wat gevaarlijker lijken dan de gewone Europeesche sterke dranken zijn, terwijl Europa — hoe schadelijk het onmatig gebruik van sterken drank ook voor den mensch moge zijn — door den alcohol niet ontvolkt is.

Onze vruchtbare buitengewesten moeten in vroeger tijden heel wat dichter bevolkt zijn geweest dan heden ten dage. De historische oorzaken, uit welke men het verschil pleegt te verklaren, hebben ongetwijfeld haar rol gespeeld, doch 't kan zijn dat de ontvolking in haar grondoorzaak te zoeken zou zijn in neigingen, welke wellicht iederen volksstam op zijn beurt na honderden jaren voortbestaan, aangrijpen: een neiging tot zelfvernietiging, tot uitsterven.

Over het raadsel onzer schaarsch-bevolkte buitengewesten is zeker het laatste woord nog niet gesproken.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het Koninkrijk Hedjaz.

Het laat zich aanzien, dat, evenals in de vorige jaren, het Heilige Land van Mekka ook in dit jaar door een groot aantal Mohamedanen zal worden bezocht.

Nederlandsch-Indië zal daarbij zeker niet achter blijven en als de ontvangen berichten juist zijn, dan

zullen vele toongevende Inlandsche persoonlijkheden in dit jaar de bedevaart naar Mekka maken.

Voor hen is het dus van belang, zegt de schrijver van het artikel, voorkomende in de „Perniagaän" van 7 Juni 1921, dat zij iets meer weten van het land van Hedjaz, dat thans niet meer een Turksche provincie is, welke van uit Constantinopel wordt bestuurd, doch een land, dat, tengevolge van Engelsche invloeden, een vrij Arabisch rijk is geworden, onder leiding van den Emir van Mekka, aan wien eene vrij onbegrensde macht is toegekend.

Van de andere streken, welke vroeger een deel uitmaakten van de Arabische provincie, zijn, sedert den jongsten grooten oorlog, Mesopotamië en Irak onder Engelsch mandaat en Syrië en Palestina onder Fransch mandaat gebracht.

De Arabieren zijn, volgens mededeeling van den schrijver, alles behalve ingenomen met deze regeling van de Entente en werken de autoriteiten, die haar hebben uit te voeren, zooveel mogelijk tegen en wel met dit gevolg dat Engeland gedwongen is geworden Mesopotamië en Irak gezamenlijk onder een der prinsen van de Hedjaz zelfstandig te verklaren.

Ook Frankrijk heeft dit met Syrië moeten doen en een der vorstentelgen van Damascus als hoofd van bestuur aangewezen.

Alleen in Palestina wordt het Engelsch gezag gehandhaafd.

De Christen bevolking van den Libanon staat onder Fransche en de Mohamedaansche bevolking van het buiten Arabië gelegen land Drusen di Hauzan onder Engelsche bescherming.

De tegenwoordige vorst van Hedjaz tornt tegen tal van moeilijkheden op, hoofdzakelijk tengevolge van voorgebrachte grondgeschillen door de vele kleine Arabische hoofden, die vrij machtig zijn, zoomede tengevolge van het bestaan van zoovele verschillende Arabische binnenlandsche stammen.

Een van de meest onrustige hoofden is wel dat van Nedjd in Midden-Arabië, dat gezag voert tot aan het gebied van Koweit, achter de Perzische Golf.

Deze Emir van Nedjd behoort tot de secte der Wahabieten en heeft het den bestuurders van de Hedjaz en van Mekka steeds lastig gemaakt.

Ten einde deze schadelijke invloeden zooveel mogelijk te neutraliseeren, trachtte de toenmalige Turksche regeering de gunstige stemming te winnen van de Emirs van de landschappen Hail, ten Noorden van Sehjammer en van El Riad.

De tegenwoordige vorst van Hedjaz maakt aanspraak op het land van Nedjd en heeft terzake daarvan den strijd aangebonden, welke nog tot geen resultaat heeft geleid, omdat de Emirs van Hail en El Riad zich in die twist onzijdig houden.

Nu Turkije geen gezag meer uitoefent in Arabië, stelt de Emir van Nedjd zich op een zelfstandig standpunt, terwijl hij aan de bestuurders van de Hedjaz, Yemen en Assier heeft laten weten, dat hij bereid is om besprekingen te houden, welke tot de eenheid van Arabië kunnen leiden.

De Sjeichs van Yemen en Assier nemen met het optreden van den Emir van Mekka als Vorst van de Hedjaz geen genoegen, hoofdzakelijk uit vrees dat zij dientengevolge hunne onafhankelijkheid zullen verliezen.

Zij hebben zich in verband daarmede aangesloten bij het voorstel van den Emir van Nedjd, evenals de Emirs van Koweit, Sehjammer en Irak.

Dat zulk een Arabische Federatie van de landen, die nu reeds tientallen jaren onder Engelschen invloed staan, voor de Engelsche regeering niet aangenaam is, spreekt van zelf.

Engeland heeft thans de taak van de Turksche regeering overgenomen en tracht eene verzoening tot stand te brengen tusschen den Vorst van de Hedjaz en den Emir van Nedjd, doch had tot heden geen succes.

Beiden, evenals de Emirs van Assier en Yemen, wachten af welke wending de zaken zullen nemen in Anatolië, Mesopotamië en Syrië.

De bovenvermelde mededeelingen verklaren den onzekeren politieken toestand in het rijk van Hedjaz, doch, volgens de meening van den schrijver, is die toestand toch niet van dien aard, dat de Nederlandsch-Indische bedevaartgangers daarvan moeilijkheden zullen ondervinden.

Merkwaardig is het feit, dat in dit nieuwe koninkrijk nog geen directe belastingen worden geheven, zegt de schrijver.

Het bedrag der inkomsten en uitgaven stemt met elkander overeen en op de begrooting worden geen uitgaven gebracht, wanneer daarvoor geen gelden beschikbaar zijn.

De staatsinkomsten worden hoofdzakelijk verkregen uit de heffing van in- en uitvoerrechten, registratie en zegelgelden en pasvisa's van de bedevaartgangers, waardoor deze voor de vroeger plaats gehad hebbende afpersingen van de zijde der landshoofden gevrijwaard zijn.

Het Hedjazleger bestaat uit 2 deelen, n.l. het vaste leger met dienstplicht en het ruitervolk der Bedoeinen.

De officieren en manschappen ontvangen de helft hunner bezoldiging in handen; de andere helft wordt uitbetaald na dienstverband, opdat zij behoorlijk kunnen leven.

In het geheele rijk is een telegraaf- en telefoondienst in het leven geroepen, terwijl een scheepvaartmaatschappij met 2 schepen langs de kust communicatie tusschen de havenplaatsen onderhoudt.

Vier Engelsche schepen varen op de Roode Zee, waarvan een oud hospitaalschip de gemeenschap onderhoudt tusschen het quarantaine-lazaret op het eiland Kamaran en de havenplaats van Djeddah.

In de ziekenzalen zijn thans behoorlijk wetenschappelijk onderlegde personen aanwezig; vroeger waren deze meestal Engelschen.

De Engelschen blijven echter het toezicht houden op het quarantaine-lazaret op het eiland Kamaran, zoomede de controle over de sanitaire controlestations in de havens van Djeddah, Jambo en El Rabig.

Het beheer van den Hedjaz-spoorweg is thans in eigen handen.

Tijdens den grooten Europeeschen oorlog heeft men dit belangrijke werk tot Medina kunnen voltooien en daarna verlengd tot Mekka met een zijtak naar Jambo.

De hoofdlijn tusschen Ma'an en Medina wordt herhaaldelijk op verschillende plaatsen verwoest.

Dit geschiedt door de Bedoeinen, die daartoe door de twistende partijen worden aangezet.

De herstellingen kunnen wegens de bestaande onrust en gebrek aan materialen moeilijk plaats vinden.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Chineesche politiek.

I.

In deze rubriek werd reeds herhaalde malen het een en ander medegedeeld omtrent de in de Ned.-Indisch-Chineesche pers opgenomen artikelen over den politieken toestand in China, welke aan tal van Chineezen in Ned.-Indië groote zorg baart.

Die artikelen waren ontleend aan berichten, voorkomende in de plaatselijke nieuwsbladen in China en hadden over het algemeen de strekking aan te toonen dat de bestaande verdeeldheid in het land ten slotte tot een débacle moet leiden.

Het is zeer wel mogelijk, dat die berichten een tendentieuse en partijdige bedoeling hadden, welke uit de pen der schrijvers vloeide, doch het is eveneens mogelijk, dat de geleverde beschouwingen naar waarheid weergaven hetgeen een gedeelte van het volk bezig houdt en dat men op die wijze uiting heeft willen geven aan de volksstemming die beslist pessimistisch is.

Hoe het zij, de heer Wang Kouang Kij, gezant van China te 's-Gravenhage, is van een geheel andere meening.

Blijkens het voorkomende in de „Perniagaän" van 26 Mei 1921, heeft Zijne Excellentie een inter-

ew toegestaan aan een correspondent van „de legraaf", waarvan een resumé is gegeven in eerstmeld blad en waaraan het navolgende is ontnd.

Het is beslist eene groote fout, zegt Zijne Excellie, wanneer de meening post vat dat er in China ee regeeringen zijn en dat de Noordelijken en Zuidelijken elkander met de wapens in de hand gezag betwisten.

Er is in China slechts één centrale regeering, die Peking zetelt.

Wel zijn er, evenals overal elders, politieke parn met eigen programs, doch die hebben allen zelfde doel, n.l. China's welzijn te bevorderen.

Het streven der Pekingsche regeering is geleidek de groote veranderingen in te voeren, terwijl de positie, die in Canton zetelt, een anderen gechtlengang heeft en het gevaar niet inziet van een snelle invoering van nieuwe instellingen, waarn het volk nog eerst gewennen moet.

Destijds heeft die oppositie een militaire gouverur te Canton aangesteld met zes volksleiders naast h, doch, tengevolge van onderlinge geschillen, eft die toestand zich zóódanig gewijzigd, dat 3 er leiders hunne moderne evolutie-neigingen op le hebben gezet en de anderen begonnen zijn zich t de centrale regeering te Peking te verstaan.

Wel is waar is de actie der oppositie niet geheel broken, doch de centrale regeering doet al haar st om elk vijandig optreden van de zijde der positie te voorkomen.

Langs den vredelievenden weg van welwillende sprekingen wil zij trachten met geduld minnelijke hikkingen te bereiken en wachten tot nationale voelens allen bezielen om de verbroken eenheid herstellen.

De aanstaande algemeene verkiezingen op het de van den zomertijd zullen het Chineesche volk gelegenheid geven zich te uiten, in welke richting wenscht dat de politiek zal worden gevoerd.

Met betrekking tot de geschillen, welke tusschen leiders der oppositie bestaan, zegt Zijne Excelntie, dat deze slechts de onderdeelen doch niet t groote republikeinsch beginsel betreffen, want le bevolkingsgroepen zijn dat principe toegedaan. Ten dezen aanzien bestaat geen verschil van eening.

Niemand verlangt meer terug naar den vroegeren geeringsvorm.

De oude dynasty, die thans nog in het paleis te eking verblijf houdt en zelfs de keizerlijke familie nken er niet meer aan om door een daadwerkelijk treden te trachten het gezag in handen te krijgen.

Zij zijn tevreden met hun tegenwoordig bestaan, emen genoegen met hun rang en hunne waardigeid en worden door de Chineesche grooten met aardigheid bejegend.

Dientengevolge is de wederzijdsche verhouding oed te noemen.

Op de republikeinsche feestdagen wenscht de exizer de Chineesche regeering geluk, terwijl delfde ceremonie plaats heeft, wanneer de keizerlke familie gewichtige gebeurtenissen herdenkt.

De buitenlandsche politiek van China wordt beerscht door twee groote beginselen, n.l.:

1°. op vredelievenden voet te staan met alle lanen;

2°. handhaving van de zelfstandigheid.

China is lid van den Volkenbond en het Chineehe volk is voorstander van het streven van dien ond om volgens de nieuwe beginselen den wereldrede te bevorderen, terwijl het zeer goed begrijpt at eerst op den langen duur belangrijke gunstige sultaten daarvan kunnen worden verwacht.

Het was voor den gezant eene groote vreugde te unnen mededeelen, dat de officieele betrekkingen sschen China en Nederland zeer gunstig waren.

Voor zijn persoon, zeide Zijne Excellentie, voelde i zich zelf dikwijls Nederlander.

In Nederland toch was zijne diplomatieke loopan begonnen en het was thans voor de derde maal t hij te 's-Gravenhage verblijf hield.

Het was voor hem een groot genoegen na zijn verblijf te Rome naar Nederland te kunnen vertrekken, van welk land hij ten allen tijde zulke gunstige herinneringen had kunnen bewaren.

Ook is hij bekend met Ned.-Indië, welk land hij een tiental jaren geleden had bezocht en dat hij toen den indruk had medegenomen, dat dit land op gematigde wijze aan de evolutie deelneemt en in welvaart toeneemt.

De Chineezen in Ned.-Indië kunnen daaraan een werkzaam aandeel nemen en door verhooging van de welvaart de goede betrekkingen tusschen China en Nederland bevorderen.

(Wordt vervolgd.)

LITERATUUR-OVERZICHT.

Gedachten uit Tagore's werken, verzameld door Noto Soeroto voor 1922.

Onder dezen titel is door de firma L. J. C. Boucher (in samenwerking met de Uitgevers-Mij. „Hadi Poestaka") alhier, een Tagore-dagkalender uitgegeven voor het jaar 1922. Op het schild prijkt het in rood crayon keurig uitgevoerd portret van Tagore, wiens gelaatstrekken hier zoo goed den wijzen en zachtaardigen mensch typeeren.

De 365 bijschriften zijn bijeen verzameld door den bekenden letterkundige Raden Mas Noto Soeroto, die blijkbaar grondig de Tagore-literatuur bestudeerd heeft. In tegenstelling met vele andere scheurkalenders, vormen de dagteksten niet een verzameling van uitsluitend diepzinnige en ethische gedachten, maar de samensteller heeft voor een rijke afwisseling gezorgd. Men vindt er ook Tagore's uitspraken over nationalisme, politiek, feminisme, enz.

Sommige dezer uitspraken zijn zeer origineel en van beschaafden humor. Die over opvoeding en over het kind heeft de bewerker genomen uit zijn werkje „Tagore's Opvoedingsidealen"[1]), terwijl de overige voor het meerendeel ontleend zijn aan de nog niet vertaalde werken van den grooten dichter-wijsgeer.

Wij twijfelen niet, of deze „Gedachten" zullen elken dag in veler huiskamer worden gelezen. De belangstelling in alles wat Tagore betreft en de wijze van uitvoering waarborgen o.i. het succes van dezen wandkalender.

Het notitieboekje van Widoei.

In de Java-Post van 16 Sept. schrijft Pastoor P. Vertenten een van zijn typische Kaja-Kaja stukjes, van den volgenden inhoud.

Widoei was een geweldenaar, een brani, een berucht Sok-Anem (koppensneller). Vroeger schreef ik u meer over hem.

't Mocht niet dat snellen, maar hij deed het toch en bij den laatsten sneltocht van Mewi eind 1912 was hij de aanvoerder.

Voor 't eerst dat er algemeen en ernstig tegen het snellen werd opgetreden — dat was in 1913 door den heer Plate, toen Assistent-Resident — werd Widoei gevankelijk meegevoerd naar Merauke en van daar naar Amboina's gevangenis gezonden.

Hij schikte zich in zijn lot, vond dat die straf ook haar goeden kant had en kwam gezond en wel terug.

Beschaamd was hij heelemaal niet, integendeel, hij kwam weer als een bereisd man, die de zee was overgestoken en veel gezien had: het land der vreemden.

Widoei had zelfs reisnota's meegebracht in den vorm van twee touwtjes met groote en kleine knoopen en een taschje wetenswaardigheden: vruchtpitten, enkele gedroogde blaren, een ledige maïskolf, enz.

De touwtjes met knoopen, dat was de tekst, en die hingen aan zijne oorringen. De bijzonderheden in natura waren zooveel als de voetnoten; deze droeg hij gedeeltelijk in zijn schoudermandje.

't Was eenig om hem dien primitieven tekst te zien ontcijferen: elke knoop was een plaats die hij zag. Naar gelang de afstanden lagen de knoopen wat dichter of wat verder uit elkander. De groote knoopen waren: Dobo, Elat, Banda, Ambon en Saparoea. Hij had zijne oogen den kost gegeven en zocht bij elken knoop de daarbij behoorende wetenswaardigheden uit zijn collectie. Soms leverde hij ook teekeningen bij den tekst. Zoo gaf hij bijv. met zijne twee wijsvingers in het zand de grootte aan van Ambonsche kladi, hij teekende ze grooter dan den grootsten voetbal!

Nog een tijdlang liep Widoei in rantee-broek, wat later droeg hij ze alleen aan het strand, in de tuinen nam hij ze liever mee onder den arm of netjes opgevouwen in zijn schoudermandje. Nog later verscheen hij ook aan het strand nog slechts in zijn dear Kaja.

Maar zijn notitieboekje heeft hij niet afgelegd, steeds bengelden de knooprijke vettige touwtjes aan zijne oorringen; hij is er mee begraven.

1) Uitgave van de Mij „Hadi Poestaka", Nobelstr. 20, Den Haag

Publicaties Ned.-Ind. Landbouw Syndicaat.

In afl. XV (van 15 Sept.) is opgenomen het advies van het Dagelijksch Bestuur van het Ned.-Ind. Landb. Syndicaat inzake het voor-ontwerp van een Kon. Besluit betreffende participatie in de winst der landbouwondernemingen (bij de Regeering den 1en Sept. 1921 op Haar verzoek ingediend).

In het advies wordt uiteengezet, dat „dit gansche ontwerp gebaseerd (is) op onnatuur en op onechte ethiek, die geen rekening houdt met de economische mogelijkheden en die met miskenning van de opvoedende en sterkende kracht van den strijd om het bestaan, een premie stelt op moreele en economische onmacht.

Maar wat erger is, is dat de Regeering, die van deze soort van ethiek de onwaarachtigheid niet schijnt in te zien, deze premie niet uit eigen beurze betaalt, maar op de schouders legt van particulieren, die zoodoende kunnen gedwongen worden ook tegen hun overtuiging in aan een dergelijke ethiek medeplichtig te worden."

Behalve andere bezwaren van economischen aard, ontwikkelt het advies ook bezwaren van staatsrechtelijken aard, als: Het ontwerp-besluit past niet in onze staatsinrichting en kan daarvan geen deel uitmaken zonder wijziging van het Reg. Reglt.; het ontwerp is in strijd met art. 58 R.R., hetwelk voorschrijft dat in N.-I. geen belastingen mogen worden geheven dan die bij algemeene verordening zijn bepaald; een ongeoorloofde delegatie van rechtsmacht heeft hier plaats, die met de eerste beginselen van het belastingrecht in strijd is, enz.

Winstdeeling bij de suikerindustrie op Java.

De heer G. Gonggrijp, lector aan de Nederlandsche Handels Hoogeschool, heeft over dit onderwerp een brochure geschreven (uitgaaf van J. H. de Bussy te Amsterdam).

Het is begrijpelijk, zegt schr., dat normale winsten, door nijvere Westerlingen in Indië gemaakt, bij vele moderne Indonesiërs meer ergernis wekken dan de woekerrente van parasiteerende inheemsche geldschieters. De rente, die de Inlandsche geldschieter laat betalen, mag dikwijls schandalig hoog zijn, dat geld blijft in het land, de volkshuisvesting wordt er geen cent armer door. Aan de winsten door de Westerlingen gemaakt wordt echter maar al te graag het begrip drainage verbonden en men sluit (opzettelijk of uit onkunde) de oogen voor het feit, dat door de werkzaamheid der vreemdelingen een bron van welvaart is geschapen, die haar water niet in één, maar in twee richtingen uitzendt: De eerste stroom gaat de grenzen over en komt terecht bij niet-Indiërs, dat is waar, doch de andere stroom mondt uit onder de Indiërs zelf. — Als nu normale winsten in gewone jaren reeds ergernis wekken, hoe moet 't dan wel zijn in buitengewone jaren met abnormale winsten, zooals in 1919 en 1920 waren? De Indonesiër die toekijkt, ziet dan den stroom die uitmondt onder zijn volk voortglijden in hetzelfde rustige tempo, doch hij ziet tevens hoe de stroom, die over de grenzen van zijn land wegvloeit, buitengewoon kan aanzwellen! Ware zulk een aanzwelling ook te constateeren in den welvaarts-stroom die uitmondt binnenslands, hij zou er vrede mee kunnen hebben. Doch nu? Als hij 't hart op de rechte plaats draagt, moet hij zoo'n eenzijdig-voordeelig aanwassen van den stroom, die naar buiten gaat, zien met spijt.

Is er geen middel om dit te verhelpen? vraagt schr. en hij antwoordt „Winstdeeling heet het eenvoudige, rechtvaardige beginsel, dat naar veler overtuiging niet alleen dit, maar nog menig ander euvel kan verhelpen". Van de argumenten, welke de heer G. dan aanvoert om deze uitspraak te wettigen, stippen we slechts aan: Winstdeeling brengt, in hoogere mate dan het vaste loon alleen, de werknemers tot het bewustzijn dat hun welvaart afhankelijk is van den bloei van het bedrijf, m.a.w. winstdeeling schept, in hoogere mate dan het vaste loon alleen, de tendenz het bedrijf waardevol te maken voor de werknemers. Winstdeeling verlevendigt het bewustzijn van de gelijke belangen van werkgever en werknemer en bevordert daardoor den socialen vrede. Winstdeeling verlevendigt de belangstelling van de deelgerechtigden in de uitkomsten van het bedrijf en legt daardoor, meer dan eenige andere loonmethode, een band tusschen arbeiders en onderneming.

De Indische Mercuur.

No. 42. Afbeeldingen van de Koloniale Afdeeling op de 5e Jaarbeurs te Utrecht. — De rubbercultuur ter Oostkust van Sumatra, door J. H. Croockewit, besproken door Prof. P. van Romburgh. — Adresboek voor de Nederlandsche nijverheid en export (bespreking). — Plantersvereeniging „Semarang-Kedoe" (bespreking van de enquête over de veldpolitie. — Winstaandeelkassen). — De Importhandel ter Oostkust van Sumatra. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een uitgebreide opgave van literatuur over zgn. groote cultures.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

6e Jaarg. No. 11. De bodem, bodembewerking, bodembegroeiing en onderhoudskosten, door J. R. Harmsen. — Malangsche Landbouwvereeniging. — De koffiebessen boeboek. — Verslag omtrent de Gouvernements Kina-onderneming over het 2e kwartaal 1921. — De Indische theecultuur. — Het rijstbedrijf te Selatdjaran. — Het rapport van de Suikerenquête-commissie. — Iets over de teelt van zoetwatervisch (vervolg). — Paarden- en veekeuringen te Fort de Kock (26 en 27 Juli 1921) (vervolg). — Bandoeng's groenten- en vruchtenvoorziening. — Open brief (Een afscheidswoord aan den Directeur van Landbouw voor zijn vertrek naar Australië).

Ned.-Indisch Rubbertijdschrift.

No. 12 (1 Sept. 1921). Winst en loon in de cultures. — Rubberplanters Vereeniging. — Malangsche Landbouwvereeniging. — De bodem, bodembewerking, bodembemesting en onderhoudskosten, door J. R. Harmsen. — Vergadering Kedirische Landbouw Vereeniging. — Nogmaals de groenbemester Vigna oligosperma, door H. van Warmelo. — De rubbercrisis. — De inkrimping der rubberproductie. — Winstaandeelkassen voor de bevolking.

Ned.-Indische Politiegids.

Op de volgende bijdragen in de jongste Nos. wordt de aandacht gevestigd. No. 5. Een en ander betreffende de dessa, haar ontstaan, bestuur en politiewezen, door S. — Politieleiding en politiebevoegdheid, door J. C. Vergouwen (met slot in No. 6). — No. 6. Politieleiding en politiebevoegdheid, door Mr. A. Neytzell de Wilde. — Het ontwerp van wet tot een vereenvoudiging van de rechtspleging in lichte strafzaken, door 't H. R. — No. 7. De algemeene onveiligheid, door K. — Niet-autochtone rassen op Java (met vervolg in No. 8).

Orgaan der Vereeniging Indië Weerbaar.

Uit den inh. van No. 4, jaarg. IV. De herleving onzer Marine, door J. J. B. Fanoy. — Malariabestrijding (Orgaan P. E. B.), met aanteekening der Redactie. — Hoe de O.-I. Compagnie de eer ophield van het „desperate", Nederland in 1672 (overgenomen uit het Weekblad voor Indië). — No. 6. Geschiedenis van de totstandkoming der radioverbinding Indië—Nederland en de daartoe verrichte werkzaamheden aan het Indische verbindingseinde (met portretten en afbeeldingen).

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 29. Huwelijksgebruiken in Indië, door N. (vervolg). — Opening van de Koloniale School voor meisjes en vrouwen te 's-Gravenhage. — Uit het rijk van Vulcanus. I. De Tangkoeban Prahoe, door S. A. Reitsma. — Een praatje over de huisdieren bij de Bataks. VI. Pluimvee. — Uit Java's Hindoetijd, door J. W. Bredée (vervolg). — Onze Ned.-Indische hadji's en de bedevaart naar Mekka (vervolg).

De Vrijheid.

In de nu toe verschenen zeven nummers van het nieuwe weekblad „De Vrijheid" werd nu en dan ook aan Indië aandacht geschonken, blijkens de volgende bijdragen: Winstaandeelkassen, door Mr. G. A. Boon (No. 1). — Een deskundige over den Indischen Ondernemersraad, door Mr. J. Belinfante (No. 2). — Gebrek aan leerkrachten in Indië (No. 4). — Vrijheidsdrang in Indië, door W. Lubberink (No. 7).

* * *

Institut coloniale internationale. Compte Rendu de la session tenue à Paris les 17, 18 et 19 mai 1921 (hierin een bijdrage van Prof. Mr. C. van Vollenhoven: „La politique coloniale par rapport aux us et coutumes indigènes).

Verslag betreffende den Gouvernements Pandhuisdienst over het jaar 1920. Deel I. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

Nova Guinea. Uitkomsten der Nederlandsche Nieuw-Guinea-expeditie in 1912 en 1913 onder leiding van A. Franssen Herderschee. Deel XIII. Zoölogie. Afl. 4. (Leiden, E. J. Brill).

Verslag van de Suiker-Enquête-Commissie. (Soerabaya, E. Fuhri en Co.).

Het rund en de rundveeteelt op Madoera. Een zoötechnische studie. Proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de veeartsenijkunde, door J. Kok. (Emmerik, Urban Schmitz).

Suiker, olie en belastingen, door Oleander. — Adresboek voor de Ned.-Indische Nijverheid in 1921 (Critische bespreking). (De Taak, 10 Sept. 1921).

Verslag van de Ombilinmijnen over het jaar 1919. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

De radio-verbinding Indië-Nederland (slot). (De Ingenieur, 22 Oct. 1921).

Hata, Framboesia en zijn Salvarsaan, door Dr. Ch. W. F. Winkel. (Ned. Tijdschr. voor Geneeskunde).

De Indische begrooting voor 1922 in den Volksraad, door Mr. J. Gerritzen. (Economisch-Statistische Berichten, 19 Oct. 1921).

Javaansche dansen, door H. Borel (slot). (De Kroniek, 1921, bl. 105).

Silhouetten van ons ander leger, door F. Treffers. (Slot: De officier in Indië). (De Militaire Spectator. Sept. 1921).

Suriname.

Op de passagierslijst van het op 20 October naar Suriname vertrokken stoomschip van den Kon. W. I. Maildienst de „*Nickerie*" komen de namen voor van den heer en mevrouw Tj. Pyttersen. Naar wij van goed ingelichte zijde vernemen, is de heer Pyttersen daarheen vertrokken met een regeeringsopdracht. Zooals onze lezers weten, heeft de heer Pyttersen in een reeks artikelen in „*De West-Indische Gids*" zijn denkbeelden uiteengezet omtrent den weg die moet worden ingeslagen om Suriname op te heffen uit den toestand van verval.

Dit deed hij ook in zijn geschrift „*Suriname's herleving op nieuwe basis*", in September 1920 uitgegeven door het Suriname Studie-Syndicaat.

De schrijver zal nu de gelegenheid hebben zijn denkbeelden ter plaatse te toetsen en gegevens te verzamelen ter voltooiing zijner studiën.

Wij wenschen hem alle succes toe.

Zooals wij reeds in een vorig nummer mededeelden, zal ook Professor Went een studiereis naar Suriname doen. Ongetwijfeld begint de belangstelling in de kolonie toe te nemen. Als nu maar ook de kapitaalkrachtigen hier te lande aan de belangstelling meedoen. Tot dusver is hun kennis van de mogelijkheden, die Suriname aanbiedt, trots al hetgeen in den laatsten tijd daarover geschreven is, bedroevend klein.

* * *

Aan „*Handelsberichten*" van 20 October ontleenen wij de volgende mededeeling van het Departement van Koloniën:

Uitvoer van de voornaamste producten gedurende het eerste halfjaar 1921, vergeleken met de overeenkomstige cijfers over 1920.

Producten.	Eenheid.	Eerste halfjaar.	
		1920.	1921.
Cacao	ton.	846	745
Suiker	„	3.029	3.620
Balata	„	120	79
Koffie	„	490	455
Goud	Kg.	232	148

De teruggang in den uitvoer van cacao houdt verband met de groote daling der cacaoprijzen, tengevolge waarvan het product niet meer zonder verlies naar het buitenland te verkoopen was.

Door het gunstig uitvallen van den oogst en doordat op de suikerondernemingen over meer arbeiders kan worden beschikt dan het vorige jaar, werd meer suiker geproduceerd en uitgevoerd dan in 1920.

De verminderde uitvoer van balata is voor een deel toe te schrijven aan het late vertrek in dit jaar van de expedities naar de binnenlanden, tengevolge van de langdurige droogte in de eerste maanden van het jaar.

De teruggang in den uitvoer van koffie houdt verband met de groote daling in de koffieprijzen, tengevolge waarvan het product niet op de buitenlandsche markten kon worden geplaatst.

Ten gevolge van de mindere productie en den verminderden aanvoer van goud van de ontginningsterreinen, grootendeels toe te schrijven aan een tekort aan geschoolde arbeiders en aan de staking in het transportbedrijf der boschnegers op de Marowijne, is de uitvoer teruggeloopen. De productie van goud bedroeg gedurende het eerste halfjaar 1921 169 KG. tegen 232 KG. in het eerste halfjaar 1920.

* * *

In „*Onze Berichten. Orgaan van de Vereeniging van Gouvernements Bureau-Ambtenaren in Suriname*" van Juli j.l., vonden wij in een feuilleton van den heer van Lier — posthouder bij de Aucaner Boschnegers aan de Marowijne — een opmerkelijke mededeeling. De heer van Lier vertelt van een Indiaansch meisje, *Tôtôli* geheeten, op een Boschnegerdorp aan de Tapanahoni-rivier: „Vooraf moet u eerst weten van een gebruik bij de Indianen, waardoor *Tôtôli* sterven zou. Zij, de roodhuiden, verbranden de lijken der afgestorvenen en de asch daarvan wordt begraven. Gebeurt het nu, dat een kind al zijne naaste bloedverwanten verloren heeft, dan wordt het samen met de laatste of enkele dagen daarna levend verbrand. Zoo had *Tôtôli* door een influenza-epidemie al hare naaste bloedverwanten verloren en moest dus zelf ook sterven"......

Het Indianendorp waar *Tôtôli* gewoond had en dit barbaarsche lot zou ondergaan, heet *Popokaai* en ligt aan de samenvloeiing van de Boven-Tapanahoni en de Paloemeu. Het is een Ojanadorp.

Wij betwijfelen zeer of de mededeeling juist is. De Goeje, die in de „*Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië*" het artikel „*Bovenlandsche Indianen*" heeft bewerkt, maakt geen melding van zulk een barbaarsch gebruik bij de Ojana's. Had hij daaromtrent iets gevonden bij de geraadpleegde schrijvers, dan zou hij dat zeker hebben medegedeeld.

Ook in zijn reisverhaal („*Verslag der Toemoekhoemak-Expeditie*"), Leiden 1908, maakt hij daarvan geen gewag. Hij was in Augustus 1907 op Popokai, juist toen de influenza-epidemie, waarvan de heer van Lier spreekt, geweken was. *Tôtôli*, die ongeveer 18 jaar oud was toen de heer van Lier haar op het Boschnegerdorp zag, was toen 4 jaar.

Wij zouden den heer van Lier in overweging geven, nog eens te onderzoeken of men hier werkelijk met een „gebruik" bij de Ojana's te doen heeft.

* * *

Onder „Wetenschappelijke Berichten" in de „N. R. Ct." van 20 October (ochtendblad A) een bericht over de nieuwe behandeling van lues (ontdekt door Sazerac en Levaditi) n.l. door inspuiting van kalium- en natrium-tartro bismuthaat in olieachtige suspensie in de spieren.

Salversaan, oorspronkelijk bestemd als geneesmiddel tegen siphilis, bleek een voortreffelijk middel te zijn tegen framboesia, in Suriname „jaws" genoemd. Zou het geen overweging verdienen proeven te nemen of bismuth-preparaten ook een middel zijn tegen lepra?

Curaçao.

De nieuwe Gouverneur.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat blijkens een op 14 dezer bij zijn Departement ontvangen draadbericht, de nieuwbenoemde Gouverneur van Curaçao, mr. N. J. L. Brantjes, het bestuur der Koloniën heeft aanvaard.

Wenschelijkheidsbegrooting.

De M. v. A. op het in ons blad van 29 September en 6 Oct. l.l. meegedeelde ontwerp valt nog al mee.

Alleen over de verdere deelneming in het aandeelenkapitaal der Cultuurmaatschappij der Nederlandsche Antillen werd een beslist afkeurend oordeel uitgesproken.

„Men verzocht de laatste balans van deze Maatschappij ter inzage te mogen hebben.

Principieel — aldus de meerderheid der leden — moet men geen geldelijken steun verleenen aan maatschappijen, die hun zetel in het buitenland hebben, ook niet in Nederland.

Speciaal op St. Eustatius, waar het geheele beschikbare terrein niet voldoende schijnt voor een

behoorlijk rendabel bedrijf, dienst aan de Maatschappij in kwestie geen steun als hier bedoeld te worden gegeven, en nog minder in die mate, dat het totaal der bijdrage, dat *f* 325.000.— zou worden op ongeveer *f* 300.— per inwoner van St. Eustatius zou komen te staan.

Als inderdaad het bedrijf zoo mooi is, is het vreemd, dat men bij particulieren geen voldoenden steun zou kunnen krijgen. En waarom zou in het tegenovergestelde geval het Curaçaosche Gouvernement er goed genoeg voor zijn om zijn toch al reeds zooveel te zware begrooting met dubieuse debiteuren te gaan belasten?

Men vroeg, waaruit de conclusie getrokken werd, dat het beheer steeds in goede handen is geweest. Voor zooverre viel na te gaan is de onderneming steeds een fiasco geweest.

In de Memorie van Toelichting staat te lezen, dat het bedrijf er uit een landbouwkundig oogpunt gunstig voorstaat en dat men het stichten van een katoenplantage wegens klimaatomstandigheden heeft moeten verlaten. Verder leest men, dat uit talrijke in den laatsten tijd door den Directeur der Maatschappij van geëmigreerde arbeiders ontvangen brieven gebleken is, dat velen weer willen terugkeeren, wanneer zij door de Maatschappij aan werk geholpen kunnen worden.

Men maakte hierop de opmerking, dat niet al te langen tijd geleden ook werd medegedeeld, dat de katoenbouw er zoo mooi voorstond. Nu hebben klimaatomstandigheden tot het verlaten der groot-sche plannen ten opzichte van den katoenbouw geleid. De vraag werd gesteld, of men dan niet wist, dat katoen- en sisalcultuur niet samen gaan.

Voor wat betreft de mededeeling van den wensch van verscheidene arbeiders om op St. Eustatius terug te komen bij de Maatschappij, kwam het voor, dat het zeer gemakkelijk is, menschen terug te laten komen, indien men royaal met geld om kan springen.

In één woord, men verklaarde zich eenstemmig bepaald tegen dezen post en betreurde het, dat reeds zooveel geld in deze onderneming gestoken is.

En wat de groote schoonmaak betreft, merkte men op, dat die, wat de werven betreft, gevoegelijk door de eigenaars zelf kon worden verricht.

Melaatschheid.

De *A. d. C.* schrijft:

Er zijn in de laatste tijden zooveel wonderen verteld over de geneeskundige kracht der chaulmoogra-olie, dat we met de grootste verbazing de conclusie gelezen hebben, welke wij hieronder laten volgen.

Tot die slotsom kwamen Dr. J. F. Mc. Donald, Directeur van het Station van onderzoek naar melaatschheid, inspecteur van het Kalihi hospitaal op Hawai, en Dr. A. L. Dean, Professor in de Chemie aan de Universiteit van Hawai.

„Het werkzame bestanddeel van de ch-olie om melaatschheid te genezen is nog niet gevonden;

de goede uitwerking van toevoeging aan de vetzuren van iodine is nog niet proefondervindelijk bewezen;

injecties werken vermoedelijk meer uit dan het innemen met den mond;

bij ontslagenen kan niet worden verklaard, dat de *ziekte* werkelijk is *genezen*;

maar de geneeskunde heeft ongetwijfeld een machtig hulpmiddel in handen om de ziekte te controleeren."

De wetenschap zal nu wel verder gaan; nu de ziekte beter gekend kan worden, kan het geneesmiddel er tegen ook met meer trefkans worden bereid.

A. N. V.

De groep *Ned. Antillen* heeft Zaterdagavond voor hare leden en genoodigden den verjaardag van H. M. de Koningin gevierd met een feestavond, welke zeer goed geslaagd mag heeten.

Onmiddellijk nadat Z. Exc. Gouverneur Gorsira met gade en adjudant was binnengekomen, hield de voorzitter een feestrede, sprankelend van vaderlandsliefde, zeer geschikt om ons de grootheid en beteekenis van den Hollandschen Stam duidelijk te maken.

Het deed ons bizonder goed, dat het Verbond de Hollandsche Jongens onder zijn bescherming heeft genomen, hun gelegenheid biedend om te zingen, hun stoere kracht te laten bewonderen, en bewijs te leveren van moed en durf. De standen, toeren en oefeningen verwekten een storm van toejuichingen; maar ze verdienden 't ook ten volle. Ze hebben flink gezongen en kranig gewerkt. Bravo!

Hun succes is voor luitenant de Vries een voldoening.

Doch zelf oogstte de luitenant niet minder succes, vooral in zijn duet met mevr. *de Haseth Möller*. Deze dame zong ook alleen mooie Hollandsche liederen, teer en zacht als voor 't kantkussen, of los als 't kermislied.

De heer Scholtens bedankte allen, die hadden meegewerkt om het feest van het Verbond zoo schitterend te laten slagen, en noemde met name den Eerw. Frater Alanus, die uitstekend voor den druk van program en tekstboekje had gezorgd. Ook de heer 't Sas verdient een woord van lof voor de feestelijke versiering der zaal van het Kraus-gebouw.

Moge het Verbond weer krachtig opbloeien op de Ned. Antillen, in Holland zelf gaat de actie zeer goed vooruit, gelijk de Voorzitter van het Verbond dezer dagen ons liet weten. (*A. d. C.*)

Visscherij.

Naar aanleiding van de bespreking van het tweede gedeelte van prof. Boeke's rapport in de *West-Indische Gids* schrijft de *Amigoe di Curaçao*:

Dr. Boeke's werk gedurende het jaar 1905 binnen onze kolonie en omliggende landen werd met algemeene belangstelling gevolgd, zijn Rapport in 1907 met vreugde begroet. Maar, als we nu eens nagaan, welke de resultaten zijn van deze zeer zeker met ernst en toewijding volbrachte studiereis, dan zien we helaas! voor den sympathieken Professor niet veel meer dan een vrijwel algeheele groote teleurstelling.

Het visschen geschiedt nog altijd op dezelfde primitieve wijze. Alleen door van Gouvernementswege verleende voorschotten zijn er een paar booten meer misschien bij de visscherij gekomen en zien die booten er over 't algemeen wat beter uit dan vroeger. Ook brengt de Arubiaansche vereeniging Neptunus nog altijd gekoelde visch naar Curaçao.

Maar de rookerij is opgedoekt.

Idem de sponzenteelt in een uitgegraven vijver op 't Rif tegenover Zaquito. Het waschthuisje is overgebracht naar *Cas Chikitoe*, waar het dienst doet als weather bureau.

Van oestercultuur, pareloesters, kreeftenteelt, ook nu na 14 jaar, hebben we nog niets vernomen.

Krabbenvangst bestond hier altijd en bestaat nog.

De schildpaddenteelt zal niet veel uithalen, als bij de door den heer Dittmar afgedamden zeebaai *Brakkeput* niet beter tegen dieven beschermd kan worden. De vijver is flink en ruim, de schildpadden aarden er wel, maar ze liggen er voor 't grijpen en welke dief zal 't dan laten? Een flinke afsluiting alleen zou hier helpen, meer dan het schieten van den bewaker.

Maar betaalt die teelt deze onkosten?

Uit het tweede gedeelte van het Rapport blijkt, dat onze zeevisch zeer talrijk is. Niet minder dan 337 soorten bieden een groote verscheidenheid voor de consumptie. En toch beperkt zich het gebruik slechts tot 5 à 6 soorten.

Hopen we, dat de arbeid van Prof. Dr. Boeke rijke vruchten moge dragen ter verhooging van de welvaart van Curaçao.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen.

De Chantoengkwestie.

Bij de nadering van de conferentie, die, voor de naaste toekomst althans, vrede wil verzekeren aan het gebied rond den Stillen Oceaan, teekende zich eenige ijver om hangende kwesties op te lossen, vóórdat Harding de beraadslagingen te Washington zou openen. Tot nu toe hebben deze mooie voornemens niet veel resultaat opgeleverd; ook voor de Chantoengkwestie is geen overeenstemming bereikt.

Japan deed den eersten stap en meende op zeer aannemelijke voorwaarden een zich terugtrekken uit zijne tijdelijke bezetting aangeboden te hebben. De Chineesche regeering te Peking denkt hierover echter geheel anders, zooals blijkt uit haar antwoord. Regeering en volk van China komen op tegen de grondslagen waarop 't Japansche aanbod zich stelt en tegen de wijze waarop Japan zijne aanspraken en rechten omzet. Bovendien zouden de voorstellen toch ook onaannemelijk zijn. Zoo zou 't gebied van Kiou-Tchou geheel en onvoorwaardelijk aan China moeten komen. China heeft zijn voornemen te kennen gegeven om de haven van deze plaats voor den handel open te stellen; er bestaat dus geen reden om met Japan nog over de instelling aldaar van een vreemdenkwartier te beraadslagen.

China vraagt de openbare bezittingen, zonder nader accoord, terug. Het staat er op, dat de Japansche troepen het Chineesche grondgebied verlaten; China verbindt zich de veiligheid der spoorwegen te verzekeren. Ook het afstaan van de spoorbaan van Chantoeng wordt gevraagd, tegen betaling van de helft der waarde. China weigert een vereenigde Sino-Japansche exploitatie van de lijnen van Chantoeng en Kiou-Tchou naar Tsinan Foe.

Over de openstelling van de havens van Chantoeng wil China te beslissen hebben.

China kan in 't Japansche voorstel geen basis vinden voor de spoedige oplossing.

Over de nu verder door Japan aan te nemen houding heeft men een tijd in 't onzekere verkeerd. Eerst wist men te vertellen, dat Japan zelf geen naderen stap zou doen, doch alleen de gewisselde stukken openbaar wilde maken, zoo als ware een beroep doende op de algemeene wereldopinie. Daarna hoorde men van een voornemen om de Vereenigde Staten van Noord-Amerika te polsen over het denkbeeld als arbiter op te treden. Eindelijk lezen wij nu van een antwoord-nota, ter weerlegging van de Chineesche bezwaren en overwegingen en ter herhaling van 't aanbod om, door onderhandelingen, tot een vriendschappelijke oplossing te komen. Moge dit tot een gunstig resultaat leiden. De kans op beslechting vóór 't begin van de Washington-conferentie is intusschen reeds in illusie opgegaan.

De ontwapeningsconferentie.

De vertegenwoordigers van de Amerikaansche latijnsche republieken bij de regeering der Ver. Staten te Washington hebben aangedrongen op het recht tot mede aanzitten ter ontwapeningsconferentie. De kustlijn, welke deze staten aan den Stillen Oceaan hebben, is zeker van voldoende beteekenis om daarmede rekening te houden en zij vinden het wel wat te vrijmoedig van de Ver. Staten, zich ongevraagd tot vertegenwoordiger van alle Amerikaansche belangen en plichten te maken.

Zooals bekend, bestaan er tusschen deze republieken en Japan reeds economische aanrakingspunten; zoo gaan vele Japansche emigranten naar West-Zuid-Amerika. Bij de algemeene ontwapeningskwestie meenen Chili, Bolivia en Peru een woord mede te mogen spreken, als was 't maar, doordien hare onderlinge geschillen deze republieken nopen bezorlijk bewapend te blijven.

Wij vinden den uitslag niet vermeld van deze poging.

Intusschen zijn de eerste vreemde beambten reeds te Washington aangekomen en zullen binnen enkele dagen de leden van alle vreemde missies op reis zijn. Zooals men gelezen heeft, is dr. E. Moresco, de nieuw-benoemde vice-president van den Raad van Indië, aangewezen om in de Nederlandsche missie de plaats in te nemen, eerst den oud-gouverneur-generaal graaf van Limburg Stirum toegedacht. De Nederlandsche vertegenwoordiging, die thans reeds ons land verlaten heeft, bestaat nu uit: Minister Jhr. Mr. A. van Karnebeek, Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland, Dr. Moresco, terwijl haar zijn toegevoegd de heeren Jhr. Mr. H. A. van Haersma de With, Jhr. Mr. A. W. L. Tjarda van Starkenborgh Stachouwer, Jhr. Mr. O. E. W. Six, de oud-inspecteur van de opiumregie W. G. v. Wettum, J. J. le Roy, de kapitein-luitenant t. z. G. J. W. Putman Cramer, de O.-I. ambtenaar A. D. A. de Kat Angelino, Jhr. C. van Breugel Douglas, M. Blaauw en mej. P. Moor.

Britsche vlottende tentoonstelling.

In La Dépêche Coloniale van 8 October vinden wij de volgende bijzonderheden over een tentoonstelling-schip, dat, in navolging van de Italiaansche nijverheidstentoonstelling, die de havens van de Middellandsche Zee bezocht heeft, een groote reclamereis gaat ondernemen. Een maatschappij „British Trade Ship Limited", met lord Grey als voorzitter, wil aan de Britsche fabrikanten gelegenheid bieden hunne voortbrengselen in de groote wereldhavens uit te stallen. De kosten zullen minder dan de helft bedragen van eene met eigen middelen te bewerkstelligen reclame. De reclame moet de uitgaven der onderneming dekken.

Het schip, van bruto 20.000 ton, wordt speciaal overeenkomstig deze bestemming ingericht. Het zal Zuid-Amerika, Zuid-Afrika, Australië, Nieuw-Zeeland, Japan en China bezoeken. Op de terugreis zal 't Manilla, Saigon, Singapore, *Batavia*, Penang, Rangoon, de havens van Britsch-Indië, Aden, Malta, Gibraltar aandoen. De reis overspant 43.000 mijlen, in 18 maanden te doorloopen; in 34 belangrijke handelscentra zal worden aangelegd.

Is in ons land of in Indië van dit voornemen iets bekend?

Mededeelingen.

Van de Commissie voor West-Indië:

VERGADERING op *Zaterdag* 29 *October* e.k., des namiddags te 2 u. 15 min. in het *Hotel de Witte Brug*, alhier.

Agenda:

1. Notulen.
2. Bespreking van het denkbeeld tot oprichting van een West-Indisch Studiefonds.
3. Wat verder ter tafel zal worden gebracht.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER KOLONIËN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

Der Redactie werd toegezonden het artikel „Het Overzee-Instituut op den Dam" (overdruk uit „de Amsterdammer", Weekblad voor Nederland, No. 2312 van Zaterdag 15 October 1921) van den heer O. Kamerlingh Onnes. Het artikel ligt voor belangstellende leden ter inzage op de leeszaal, Heulstraat 17.

Van het Informatie-Bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Ambtenaar bij de rechterlijke macht (Doctoren in de rechtswetenschap, die geslaagd zijn in het examen bedoeld bij art. 141, 2de lid, der Hooger-onderwijswet).

Ambtenaar bij den bureaudienst (Doctoren in de rechtswetenschap).

Leeraar in de plant- en dierkunde.

Leeraren in de Nederlandsche taal.

Leeraren in het Duitsch.

Leeraren in het Fransch.

Leeraren in de wis- en natuurkunde.

Leeraren in het teekenen (akte Me en *g*).

Leeraren in de Staatswetenschappen.

Leeraren in de scheikunde, allen volledig bevoegd.

Civiel- of bouwkundige ingenieurs bij het middelb. techn. onderwijs.

Werktuigkundige ingenieurs bij het middelb. techn. onderwijs.

Gepensionneerde genie-officieren als leeraren in de bouwkundige vakken bij het middelbaar technisch onderwijs.

Leeraar met K[1] bevoegdheid.

Gouvernementsarts bij den burgerlijken geneeskundigen

dienst of bij den dienst der pestbestrijding (voor vasten of tijdelijken dienst).

Vrouwelijk gouvernements-arts bij den burgerlijken geneeskundigen dienst (schoolarts).

Psychiater bij het krankzinnigenwezen.

Apothekersassistenten (ongehuwd).

Analysten.

Verpleegster 1ste klasse bij den burgerlijken geneeskundigen dienst.

Verpleegster 1ste klasse bij het krankzinnigenwezen.

Verpleegster 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Verpleger 1ste klasse voor de militaire hospitalen.

Verpleegster 1ste klasse voor de operatiezaal.

Verpleegster 1ste klasse voor de Röntgenologie.

Veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst.

Candidaat-notaris bij de Wees- en Boedelkamers.

Waterbouwkundig ingenieur voor Waterkracht en Electriciteit.

Electrotechnisch ingenieur voor Waterkracht en Electriciteit.

Werktuigkundig ingenieur voor het baggerwezen.

Civiel-ingenieur die zich gespecialiseerd heeft op het gebied van rioleering en waterzuivering.

Vakkundige die zich gespecialiseerd heeft op het gebied van rioleering en waterzuivering.

Opzichter bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.

Opzichter voor de landsgebouwen.

Teekenaar bij den waterstaat en 's lands burgerlijke openbare werken.

Geologen bij 's lands mijndiensten in tijdelijken dienst.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen:
Civiel-ingenieur,
Werktuigkundig ingenieur,
Opzichter werkplaats voor afd. locomotiefstelplaats.

Bij den dienst der Staatsspoorwegen (in tijdelijken dienst):
Machinisten,
Technicus voor electro-zwakstroom.

Scheepsbouwkundig ingenieur bij het marine-etablissement te Soerabaya.

Bij den post-, telegraaf- en telefoondienst:
Electro-technisch ingenieur,
Electro-technisch ambtenaar 1ste klasse,
Electro-technisch ambtenaar 2de klasse,
Adsp.-electro-technisch ambtenaar,
Telegraafopzichters 1ste en 2de klasse,
Radio-technisch ambtenaar 2de klasse,
Adspirant-radio-technisch ambtenaar,
Radio-telegrafisten.

Onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs.

Onderwijzer met de hoofdakte en lagere akte wiskunde voor het meer uitgebreid lager onderwijs.

Onderwijzer bij het landbouwonderwijs.

Inspecteur en ambtenaar bij den belastingdienst.

Belastingaccountant.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 9de Afdeeling B van het Ministerie van Koloniën.

Mutaties van 19 tot 26 Oct. 1921.

Nieuwe Leden.

Boogers, Amsterdam, Jan Luyckenstraat 27, ƒ 5.
H. J. Slegtenhorst, Onderwijzer 1ste kl., Aerdenhout, Zandvoortscheweg 21, ƒ 5.
W. A. Uiterwijk, O.-I. Ambtenaar m. v., Zutfen, Hotel „Hollandsche Tuin", ƒ 5.
Mej. IJzerdraat, Haarlem, Duvenvoordestraat 4, ƒ 5.
C. J. Batenberg, Haarlem, Saenredamstraat 118, ƒ 10.
B. Clasie, Hotelhouder, Rotterdam, Westzeedijk 568, ƒ 5.
C. N. J. Lion, Den Haag, 2de Schuijtstraat 172, ƒ 5.
M. Gatsonides, Den Haag, Hotel Duinoord, ƒ 10.
J. J. Barzilay, Fabr.Chef s.f. Tjolo Madoe, Solo, ƒ 12.
Wouter Cool, Hoofd N. I. S., Semarang, ƒ 18.
M. G. van Heel, Chef van Dienst N. I. S., Semarang, Sirandaweg ƒ 12.
T. M. B. van Marle, Chef van Dienst N. I. S., Semarang, ƒ 12.
Hotel Jansen, Semarang (abonnement), ƒ 5.
Grand Hotel au Pavillon, Semarang (abonnement), ƒ 5.
Societeit „de Harmonie", Semarang (abonnement), ƒ 5.

Afschrijven.

R. F. Heijning, Delft, Oude Delft 161a.
Mevr. A. C. Bouvy-Herrebrug, Zandvoort, Kostverlorenstraat 117.
A. van Linden-Tol, Haarlem, Nieuwe Groenmarkt 2.
C. A. W. Pauw, Haarlem, Lucas van Leydenlaan 7.
P. Verschuijl, Bloemendaal.
Mevr. H. T. Wagenaar-Reisiger, Heemstede, Prinsessekade 33.
J. Cohen Tervaart, Overveen, Julianalaan 251.
J. Reydon, Haarlem, Koninginneweg 39.
J. P. van Baasbank, Bloemendaal, Prof. v. Vlotenweg 6.
Mevr. wed. C. Tancrelle geb. Westmaas, Haarlem, Uiteboschstraat 11.
J. A. van Beugen Bik, Haarlem, Wilhelminastraat.
J. M. Baretta, Kolonel N.-I. L., Bandoeng.
Mevr. H. M. Taunay-Godefroi, Den Haag, Banstraat 6.
Mevr. M. M. Lindner-van Vliet, Den Haag.
J. M. Gantvoort, Den Haag, van Beverningkstraat 154.
P. Richter, Gep. Hoofding. S.S., Den Haag, Gerard Reijnststraat 36 (overleden).
Mevr. Douair. J. Teding van Berkhout, Den Haag, Plein 1813 No. 3 (overleden).
Mevr. E. Onderwater, Heemstede, Bosch en Hoven (overl.).
K. J. de Goede, Ambtenaar P. en T., Soerabaya, Postkantoor.

Adresveranderingen.

G. H. Loth, Student, van: Ede, Hotel Welgelegen, naar: Den Haag, Laan v. Nieuw Oost-Indië, 218, ƒ 5.
C. K. Kessler, Leeraar, van: Paramaribo naar: Zandvoort, Kostverlorenstraat 81, ƒ 5.
J. Blok, Gewestelijk Secretaris, Den Haag, van: Prinses Mariestraat 20 naar: Daguerrestraat 40.
L. F. van Gent, Majoor Topogr. Dienst, van: Nijmegen, St. Annadwarsstraat naar: Den Haag, Emmastraat 64, ƒ 5.
M. A. van der Sprong, Oud-Inspecteur P. en T., van: Den Haag, Copernicusstraat 87 naar: Bad Oeijnhausen (Westfalen), Hotel „Haus Horn", ƒ 2.50.
P. E. Maier, Dir. Off. v. Gez., Den Haag, van: Galvanistraat 13 naar: Copernicusstraat 87.
D. Lamers, Leeraar K. W. III Sch., van: Den Haag, Cornelis Speelmanstraat 22, naar: Utrecht, Schroeder van der Kolkstraat 2, ƒ 5.
L. van Rij, Kap. Magazijnm., van: Rotterdam, Burg. Hoffmanplein 37a naar: Den Haag, Acaciastraat 72, p/a. Mevr. D. J. de Jong, ƒ 5.
F. W. Laupman, Kapt. Art., van: Amersfoort, J. v. Oldenbarneveltstraat 36, naar: Bandoeng, D. v. O., ƒ 5.
J. L. van der Bie, Ambt. B.B., van: Nijmegen, Gerard Noodstraat 46, naar: Weltevreden, Dep. B.B., ƒ 7.50.
Arbeidsbeurs voor den Oud-Ind. Militair, Nijmegen, van: Prins Hendrikkazerne naar: Oude Varkensmarkt No. 41.
R. M. van Mourik, Kap. Gen. Staf, van: Den Haag, Ant. Duyckstraat 48, naar: Bandoeng, Kabinet Legercomdt., ƒ 2.50.
C. J. de Bruijn, Luit.-Kol. Genie, van: Nice, Hotel O'Connor, naar: Den Haag, van Loostraat 65, ƒ 5.
W. L. Einthoven, Oud-Kap. N.-I. L., Den Haag, van: François Maelsonstraat 22 naar: Weede van Dijkveldstraat 55.

Opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische Talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.

J. J. F. SCHREUEL, Gepens. Assist.-Resid., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

H. J. VERMEER, 1e v. d. Boschstraat 91, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.

A. LAFEBER, Doctorandus in de Indische Letteren, Nicolaas Tulpstraat 88, Den Haag. — Beginselen van Sanskrit en Pali; van Arabisch en Perzisch; verder Vergelijkende Taalkunde der Maleisch-Polynesische talen; Oud-Javaansch, Javaansch, Madoereesch, Soendaneesch, Balineesch, Maleisch, Bataksch, Atjehsch, Boegineesch en Makassaarsch, Rotineesch, Tontemboansch.

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage en Secretaris afdeeling Den Haag Laan van Meerdervoort 187.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die **gratis hulp** wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f 1.50, noenmaal f 0.75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. Hietink, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

d. **Emancipatie-Toespraak** door Th. A. C. Comvalius. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.04.

e. **„Ontwaakt".** Ter nagedachtenis aan Corn. W. Blijd, door Th. A. C. Comvalius te Paramaribo.
Prijs: **f 1.50.**

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

☞ **Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Solo, residentie Soerakarta, Java.**

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- Muziek- en Zanglessen.
- Teeken- en Schilderlessen.
- Lessen in Moderne Talen.
- Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admissie examen H.B.S. en Gymnasium.
- Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Dame als Hoofd — of Hulp in de huishouding.
- Kinderjuffrouw in Indië.
- Indische Massage en Manicure, uitsluitend voor Dames en Kinderen.
- Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.

Deze inlichtigen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag.

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de Opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.